

Izhaja vsak petek opoldne.

Naslov: Trst-Trieste
Casella Centro 37

ali pa: via Geppa 17/III.

Izdaja: konsorcij Malega lista

MALI LIST

TEDNIK ZA NOVICE IN POUK

Stane: ena številka 20 stotink.

Eno leto 8 lir

Licejska knjižnica (Dr. Puntar)

I. J. ...

Odg. urednik Ivan Hrvatin

Male novice

Mali koledar.

Petek, 14. marca: Matilda — Sobota, 15. marca: Longin — Nedelja, 16. marca: — Ponedeljek, 17. marca: Jedrt — Torek, 18. marca: Edvard — Sreda, 19. marca: Jozef — Četrtek, 20. marca: — Petek, 21. marca: Benedikt. Prvi dan pomladi — Sobota, 22. marca: Benvenut.

NA OGNJIŠČU ŽIVA ZGORELA.

V Grožnjanu se je dogodila v ponedeljek popoldne nesreča, ki je vso okolico silno pretresla. 26 letna Angela Jarman je bila sama v kuhinji, vsi drugi so bili odšli po opravkih. Angela je hotela speči dve pogači. Zato je zakurila na nizkem ognjišču ogenj in dobro netila, da bi si tako pripravila čim več žerjavice in pepela. Nato je šla v izbo, kjer je testu zmesla. Zopet se je vrnila k ognjišču in je brčkone hotela zopet drv naložiti. Padla je v nezvesti naravnosti na ogenj in v hipu se je spremenila v živo baklo. Ko so se domači vrnili, so bili priča grozovitega prizora; na ognjišču je nespoznavno ležalo karbonizirano truplo uboge Angele.

Ti presneta pipa!

V Bocnu se je gosp. Ulriku Sartoriju mudilo na prefekturo v Trento. Doma se je naglo preoblekel; v omaro je odložil suknjo s fajfo v žepu. Zaklenil je hišo ter hitel na vlak. To je bilo okrog osme zjutraj. Okrog poldne so meščani zapazili, da se iz dimnika izredno močno kadi, nato je začela hiša goreti. Gasilci so nekaj rešili. Ugotovili so, da se je vnel ogenj v omari.

Mraz in vročina.

Pri nas je te dni pritisnil hud mraz, iz Brazilije pa prihajajo poročila o izredni vročini. Te dni je kazal v Rio de Janeiro toplomer 36 stopinj v senci. Ljudje ne morejo delati.

Zakon pritlikavcev.

V Madridu sta se poročila dva pritlikavca: mož je 34 let star in meri 90 centimetrov, žena je nekaj mlajša in je 82 cm visoka. Dobro sta se zbrala. Bilo srečno!

Tatovi prevrtajo streho.

V ulici Feriera 30. imata gospoda Depaul in Brajnovič tvornico žganja in likerjev. Ko so se v ponedeljek zjutraj podali uradniki žganjarnice v pisarno, so zagledali razbito blagajno, iz katere je bilo ponoči zmanjkalo 9788 lir v denarju in za 5000 lir kolkov. Tatovi so prevrtali streho ter so tako udrli v urad. O ponočnih obiskovalcih ni ne duha ne sluha.

S sekiro nad mater.

V Trentu se je zgodil strahovit umor. 37 letna Terezina Franceschini je marzila svojo 76 letno mater Katerino. V nedeljo popoldne je mati legla, da bi se odpočila. Hčerka je vzela v kuhinji sekiro, stopila tiho v sobo in je presekala vrat materi, ki je spala na postelji. Dogodek je vzbudil v prebivalstvu strahovit vtis. Orožniki so zaprli brezdušno hčer.

Roparski poglavar kot branjevka.

Te dni je v Peči (Južna Srbija) prodajala na trgu živila neka branjevka, ki se je dvema orožnikoma zdela nekam znana. Začela sta jo motriti in spoznala sta v njej glasovitega roparja Derviš Ramuša, na čegar glavo je bilo razpisanih 10.000 dinarjev. Ko je Ramuš opazil, da sta ga orožnika spoznala, je skušal uteči, a so ga kmalu zgrabili.

Slika predstavlja znake vseh strank, ki nastopijo pri državnoborskih volitvah v našem volivnem okrožju. Na levi strani od zgoraj dol: Lipova vejica in ocnica (Slovenci). Sveženj palic, iz katerih moli sekira (fašisti). Ščit s križem in rekom «Libertas» (Ljudovci). Lopata v brljanovem vencu (republikanci). Na desni strani od zgoraj dol: Srp in kladiivo v vencu klasja s solnčnimi žarki (komunisti). Srp, kladiivo in knjiga (maksimalisti). Vzhajajoče solnce z rekom «Libertà» in «Socialismo». Peterožarna zvezda z žarki (liberalci. Bonomi).

Prvi časnik na svetu

je izdajal že sv. Frančišek saleski leta 1622. Izhajal pa ni redno. Šele francoski zdravnik Renaudot je dobil leta 1631. od vlade dovoljenje, da sme izdajati tednik na štirih straneh, ki je izhajal redno.

Za svobodne volitve.

Finančno ministrstvo je razglasilo, da smejo finančne intendance sporazumno s prefekti dovoliti posebne olajšane glede prevoza volivcev na volišče potom kamijonov. Olajšave se tičejo taks. Že razumemo.

Različno postopanje.

Inženir Menesini je eden izmed najbolj brihtnih fašistov v Trstu. V svojem dnevniku je napisal članek o Slovincih in toži, da še vedno niso Italijani zavzeli enotnega stališča do Slovencev. Eni da jih hočejo pridobiti z železno pestjo, drugi s cukrčkom. Menesini je za cukrček, zlasti ker so Slovenci tako majhni, da absolutno ne morejo biti nobena nevarnost za 40 milijonov Italijanov, drugič pa tudi z ozirrom na prijateljsko pogodbo med obema državama.

Koliko izpijejo Tržačani?

1913. leta so izpili v Trstu 1 hl vina, leta 1922. so izpili 177.000 hl, lani pa 156.000 hl vina. Piva se pa veliko manje pije ko pred vojno. Zakaj? Nemci so pili pivo, pa so šli; prišli so Lahi, ki imajo rajši vino. Leta 1913. se je v Trstu izpilo 142.000 hl piva, leta 1922. še 90.000 hl, lani samo 38.000 hl piva.

Koliko je žejen vsak Tržačan?

Poprečno pride na vsakega Tržačana 75 l vina na leto. Ako izločimo otroke, reveže itd., pride na vsako osebo seveda veliko več ko 1 hl.

Nesreča v rudniku.

V Salt City na Angleškem je 250 m pod površino zemlje eksplodirala mina. 170 rudarjev je umrlo, skoro vsi so bili oženjeni. Uboge vdove in sirote!

Jugoslavija in ameriški stric.

Družba Amerikancev, med njimi Rockefeller, je dovolil Jugoslaviji posojilo 200 milijonov dolarjev, to je 4800 milijonov lir. Amerika si hoče zagotoviti vpliv na jugoslovansko industrijo.

Naša zmaga.

V gospodarski rubriki je razpis službe za potovalnega učitelja za kmetijstvo. Zahteva se znanje slovenščine. To je silno pametno... «Mali list» je edini list, ki je vodil borbo za to in se zato uspeha veseli.

Najbolj umazana vas na svetu

je Fari-Jong v tibetskem gorovju v Aziji. Vas obstoji iz kakšnih 200 kupov zemlje, v katerih prebivajo ljudje. Ko so vas pred približno 500 leti zgradili, tedaj so ležale «kolibe» nad zemljo, sedaj pa so kolibe zakopane v kupu smeti; zakaj prebivalci teh hiš imajo večstoletno navado, da odlagajo svoje sme in odpadke pred «hiše», tako so te smeti prerastle čez glave in strehe. Dejanski vidiš na poti v vasi majhne luknje, iz katerih se priplazijo ljudje. Pot, če smemo o poti vobče govoriti, gre čez strehe teh hiš. Prebivalci te vasi se nikdar ne umijejo.

Kaj vse ljubezen stri? Obupen čin mlade deklice.

Novokračine, 8. marca.

Mlada Marija Šuštarjeva je imela delj časa ljubezensko razmerje s Francetom Smaila v Novokračinah pri Jelsanah. To razmerje ni ostalo brez posledic. Ko je Franc to zapazil, je deklico zapustil ter je šel za drugo. Marija je molčala, tedni so se bližali. Ko je videla, da so ji dnevi šteti, je na pustni večer pozvala nezvestega fanta, naj ji pove, ali jo bo poročil ali ne. Franc ji ni dal zaželenega odgovora, marveč ji je zagrozil: «Gorje ti, če me izdaš!» Deklico je obhajal obup. Ker sama ni znala pisati, je na pepelnico zaprosila prijateljico, naj ji napiše pismo za nezvestega ljubimca, da misli drugi dan odpotovati

k stricu na Reko, da se tako umakne sramoti pred ljudmi. Prijateljica ji je ustregla. Na pepelnico ponoči pa si je Marija končala življenje. Ko je mati zjutraj vstala, se ji je nudil strašen prizor: njena hčerka edinka je visela na glislah nad ognjiščem. O dogodku so bili obveščeni orožniki, ki so našli v nedrijah mrtve deklice pismo, v katerem je potožila svoje gorje. Orožniki so aretirali Franceta, truplo nesrečnice pa so prenesli se isti dan na jelsansko grobišče. Mati je vojna vdova in plaka od žalosti. Franceta pa peče vest, ker bi bil greh pravočasno lahko popravil.

(L. G.)

MIHEC: Volitve zdaj se bližajo, se mnenja ljudstva križajo.
JAKEC: Le ona je za nas resnica: je lipa naša in ocnica.

Novi škof med nami.

Minuli četrtek je došel novi škof v Trst. Na južnem kolodvoru so ga sprejeli prefekt Crispo Moncada, tržaški zupan senator Pitacco, cela vrsta krščanskih društev z zastavami, fašisti niso bili zastopani. Ljudstva je bilo 3000. Ko je došel vlak na kolodvor, je salezijska godba zasvirala in ko se je prikazal škof v krasni obleki, je s svojim nastopom očaral množico, ki je ploskala in mahala z robc. V nedeljo je bil novi škof ustoličen pri Sv. Justu. Velika cerkev je bila nabito polna. Pred slovesno mašo so duhovniki poljubili škofu prstan v znak spoštovanja in pokorščine. Po opraviu je škof spregovoril množici, ki je — za Trst neobičajno — ploskala. Ali bo ta množica, ki je v nedeljo klicala «hozana», čez nekaj dni že vpila «križajte ga»? — Nase slovensko ljudstvo (kakor sploh vsako drugo) ni izšlo iz vojne nedotaknjeno. Morala je dosti utrpela. Novega škofa čaka velika naloga: da vodi preporod našega ljudstva. Blagoslovljen, ki je prisel v imenu Gospodovem!

BANKA ZA POLITIKO.

«Piccolo» od 8. marca piše: «Jadranska banka ni le gospodarska in denarna organizacija, ampak ima tudi izredno političen pomen». Kdor ni slep, kdor ni gluhi, kdor je pravi Slovenec, bo znal natančno, kaj se to pravi.

Dvojezičnost javnih napisov

je po vladi zaukazana. Pa to velja samo za Hrvate in Slovence v Italiji. In sicer mora biti na prvem mestu laščina, slovenščina šele na drugem. Ne velja pa za Francoze in Jude. Francoska manjšina v aostanski dolini pri Turinu rabi napise poljubno: samofrancoske ali dvojezične. V Trstu je za «Piazza della Borsa» ulica «delle Beccherie». Na štev. 6 ima neka mesnica dvojezičen napis: na prvem mestu je napis judovski, na drugem laški.

Zanimivost na Krasu.

V Tomaju pred gostilno Škerl je nad tristo let stara trta. Strokovnjaki z Grma so preračunali, da je dotična trta dala že 300 hl vina.

Mestno zupanstvo tržaško

je prodalo zdravilišče v Ankaranu za 3 milijona. Škoda, ker je na tisoče tržaskih delavskih družin zadobilo dli al utrdilo zdravje v tistem zdravilišču.

Kandidatska lista

Slovanskega volivnega odbora obsega tri odvetnike: Wilfan, Stanger, Brajša. Obsega dva delavca v službi ljudske organizacije: Besednjak, Bitežnik. Obsega agrarnega inženirja: Podgornik.

Socialisti so moski.

Socialistični list «L'Unità socialista» piše: «Mi smo in hočemo biti nasprotniki fašizma».

Naša kandidatska lista

Jože Bitežnik

To je po abecednem redu drugi kandidat naše liste. Rodil se je 29. avgusta 1891. v Solkanu pod Sv. goro. Oče je bil Solkanec, zidar, mati tudi. Deset otrok je izšlo iz tega zakona. Rojstna hiša se stoji »pri kolonah«, to je na koncu Solkana, kjer se pot razcepi; na levo pelje proti Kanalu, na desno vkreber na Sv. goro. Še mlad je bil, ko mu je oče umrl in tedaj je začela v hiši trda borba za življenje. Mati je morala vzdržati šest otrok. Lotila se je pekarije. Ob delavnikih je vstajala kmalu po polnoči, spekla kruh ter ga je nesla v tričetrt ure oddaljeno Gorico, kjer ga je prodajala na Ribjem trgu. Ko je ob deseti uri na bližnji gimnaziji pozvonilo v znamenje 10 minutnega počitka, je mali Pepi pritekel k materi: »Mama, mi daste kosček kruha?« In v materinem očesu se je vselej prikazala solza. Uboga vdova je vzela tablico, odlomila kosček ter ga dala svojemu otroku.

Na Sv. goro.

Ob sobotah in nedeljah je mati spekla 2 do 3 peči tablic. Naložila je poln jerbas, ga nadela na glavo Pepotovo, ki ga je nesel na Sv. goro dve uri navkreber! To se je dogajalo ob nedeljah in praznikih poleti po 2 do 3 krat na dan. Nekoč so ga srečale nekatere Furlanke; usmilile so se mu ter dejale: »Por pisul! — ubogi otrok!« Pepi nato: »Kaj me milovata, pomagajte rajši ali pa kupite kaj, da bom lažje nosil«. Že takrat je razodel Pepo, da ne šteje nič solzarske teoretične ljubezni, ampak samo dejansko ljubezen, ki se očituje v dejanski pomoči in požrtvovalnem delu.

V solah.

Nas Jože je bil sprejet v Alojzijevisce, nato v Verdenbergov konvikt, odkoder je zahajal v gorisko latinsko šolo. Ko je bil v sedmi šoli, mu je mati sredi trpljenja umrla. Z instrukcijami si je pomagal v Gradcu, kjer je študiral pravo. Leta 1913. je končal prvi izpit.

V času vojne.

Ob začetku vojne je šel v oficirsko šolo v Breze na Korosko. Predstojniki so ga odpustili, ker je bil Jože preveč Sloven in ga torej niso imeli za zanesljivca. Poslali so ga v fronto na Kras, nato na Bovško pod Rombon in v Tirole, konečno v Galicijo. V strelnih jarkih je bil dvakrat ranjen. 16. avgusta 1916. je bil zajet.

V Rusiji brani pravice delavcev.

Odpeljali so ga v bolnico v Odeso. Ko je ozdravel, je šel v Jekaterinoslav v mizarsko tovarno, kjer je pet mesecev delal okvirje za zrcala. Dobival je hrano, stanovanje in poldrugi rubelj na dan. Nekateri vajenci so bili odnesli nekaj okvirjev in zato sta ravnatelj in inženir napovedala preiskavo za čas po delu. Jud Glanzmann je zapovedal, naj ostanejo delavci po uri v tovarni. Bitežnik pa je bil mnenja, da Glanzmann nima pravice, krajsati delavcem počitka in je zahteval, naj se vrši preiskava med službenimi urami. Glanzmann se je razhudil in je pretil Bitežniku, da

ga prestavi v »Črnoju robotu« kidat gnoj, nakladat premog, čistiti stranišča. Bitežnik se je uprl in odgovoril: »Gospod inženir! Vi izkoriščate delavce! Od danes naprej nas ne boste več. Dostoj sem delal fabriki toliko, da sem zaslužil fabriki 12 rubljev, dobil pa sem samo 3 rublje, odslej bom delal le toliko, da boste imeli 6 rubljev dobička«. In tako je tudi delal nekaj mesecev. Nato je prišel na neko grofovsko kmetijo v Orlovki. Mlatil je in delal pri žitih. Tu je obolev na legarju (tifusu), ki ga je mučil dva meseca. Potem je šel med telefoniste, postavljaj je droge, vil zico.

Organizira štrajk.

Zopet je obolev in ko je ozdravel, je stopil v službo k graščaku Miljenko-tu. Tu je nadziral slepce, ki so bili izgubili vid v rudnikih in so sedaj opravljali na grofiji njim prikladna dela. Grof je dajal delavcem zelo slabo hrano in sploh se ni hotel držati obvez delovne pogodbe. Bitežnik je organiziral trodnevni štrajk, ki je tudi uspel, bogatin se je udal. Grofovo posestvo je bilo nekaj večje ko cela bivša kranjska dežela.

Med boljševiško revolucijo.

Ob izbruhu revolucije je Jože prostovoljno stopil v boljševiško armado; zlasti je delal za razdelitev zemlje grofov, ki so imeli preveč zemlje. Gospod Rodzianko je bil lastnik 45 tisoč njiv zemlje. Bojeval se je pri Jekaterinoslavu, kjer so zmagali kadeti. Potem so ga poklicali Leninovi komisarji. Štiri mesece je bil za »kučerja« ter je vozil komisarje po deželi. 1919. se ga je lotila malarija, ki ga je držala 3 mesece v postelji.

Nazaj v domovino!

Tri mesece je romal iz Jekaterinoslava do Celja. Ta slika predstavlja Bitežnika, ko se je dal fotografirati s prijateljem drjem Miljavcem v Celju. Nas Jože ima belo rusko rubasko, kozaski pas, kozasko suknjo, sapko na glavi.

1920. je v 10 mesecih napravil 2 izpita in 3 rigorozne in doktorat. Na sv. Ivana 1920. se je vrnil v Solkan, kjer je bival v ruševinah domače hiše njegov brat.

Med svojim ljudstvom.

Na sv. večer 1920. se je vrnil stalno na Gorisko. Stopil je kot koncipijent k odvetniku drju Podgorniku. Tedaj je stal na razpotju: ali postane advokat in si tako zasigura krasno bodočnost ali pa stopi direktno v službo naroda brez upanja na udobno življenje. Malo je ljudi med nami, ki bi se v takem položaju odločili za drugo pot. Bitežnik pa je to storil kljub temu, da se je bil tiste dni poročil. Vzel si je za družico Cilko Fornazaričev, vzorno dekle, v kateri je našel tudi idealno ženo, ki združuje vse čednosti, ki si jih mores zamisliti od žene.

Za ljudstvo proti kapitalizmu.

1920. je bilo naše ljudstvo na Goriskem tako zapuščeno, da je bilo gorje. Starejši voditelji so bili pomrli, deloma so se povlekli v zasebno življenje; kako bi tedaj mogel izbirati Bitežnik, ki mu je bila mati ustvarila srce usmiljenja? Bitežnik je zrastle v revščini, on je živel trpljenje ubogih ljudi doma in v Rusiji. Življenje mu je v njem vcepilo protikapitalistične nazore; Bitežnik ne more biti za bogatine, njegovo mesto je na strani ubogih. Bitežnik je danes najbolj znana oseba na Goriskem. Vse ga pozna. Na tisoče je oseb po širnem Goriskem, ki se dan na dan obračajo za nasvete in pravno pomoč. Kdo govori danes na Goriskem o tajnistvu, o pisarni pol. društva? Nikdo! Grem k Bitežniku! Ali si bil pri Bitežniku? Tako govori narod! Bitežnik ba pravi zastopnik kmečko delavskega ljudstva. Odkrito povemo: ko smo prvič videli kandidatsko listo šestih mož, med temi pet doktorjev, se je v nas uprlo nekaj proti taki listi. In res bi se z listo 5 doktorjev ne strinjali, ko bi ne vedeli, da sta med temi dva doktorja, ki nista advokata, ampak le požrtvovalna delavca v službi naroda, med tema Bitežnik, ki misli vedno na svoj nesrečni narod in čigar srce je vselej na strani ljudstva!

Sovražije ga, ker dela za ljudstvo.

Domači kapitalisti in narodni nasprotniki. Predpoldne in popoldne sedi v ljudskem tajnistvu, kjer je na razpolago narodu. In ko zvečer zapre tajništvo in ko si drugi privoščijo počitek in zabavo, študira Bitežnik doma nove zakone, ki jih potem tako poljudno tolmači v »Gor. Straži«. Bitežnik je izvrsten govornik. Leta 1922. se je vršil na

goriskem trgu shod oškodovancev. 10.000 udeležnikov. Laški govorniki na enem koncu velikega trga, slovenski na nasprotnem koncu. Bitežnik je tako glasno govoril, da so Lahi bolj slišali njegova kakor svojega govornika. Ni čudo, da so mu nadeli ime »gromovnik kmečkih zvez«.

Narodni nasprotniki se zavedajo vpliva, ki ga ima Bitežnik na ljudstvo, zato ga sovražijo. Pred nedavnim časom so ga na cesti do krvi napadli. Tedaj se je podesetorila ljubezen, s katero se narod Bitežnika oklepa.

V Bitežniku bo imel naš narod svojega najboljšega zastopnika.

Še nekaj novic.

Prej in sedaj.

Leta 1920. je Mussolini nastopil proti senatu, češ, ta se mora odpraviti, ker se senatorji imenujejo; deluje naj le zbornica poslancev, ki jih ljudstvo izvoli. To je bilo tačas. Letos pa pisemo 1924. Mussolini je razpisal volitve za zbornico, ki bo štela 535 poslancev. V resnici pa bo ljudstvo izvolilo samo 179 poslancev; zakaj 356 jih je Mussolini že sam imenoval.

Slovanski volilni odbor

je izdal proglas na Slovane na Primorskem, v katerem poziva volivce, naj glasujejo 6. aprila za lipovo vejico in planiko. V proglasu pravi med drugim: »Ne vodi nas nasprotstvo proti vladi. Z vso iskrenostjo odklanjamo vsako tako sumničenje. Zaupajte modrosti možem, ki vodijo Italijo. Slovani so dobri italijanski državljani«.

Obnovitev države.

Tako pridigajo danes gospodarji naše hiše. In obnavlja se izvrstno! Davki in pristojbine se višajo, uvel se je novi davek na zemljiški dohodek, davek na delavske plače; opustili so na deset-tisoče delavcev in uradnikov; vojno oškodnino so kar vničili, invalidi, vdove, sirote čakajo na podporo.

Poglavitni jeziki na svetu

Kitajsko govori 300 milijonov ljudi, angleško 130 milijonov, rusko in ukrajinsko 120, nemško 89, špansko 60, francosko 46, laško 43 milijonov ljudi.

Kaj je značaj?

Fasistovski listi so bili objavili vest, da je ljudovec inženir Aleksander Brenci, ki je bil odlikovan v vojni z zlato kolajno, izstopil iz ljudske stranke, da je pristopil k fasistovski stranki, ki da ga hoče kandidirati za poslanca. Inženir Brenci je objavil odprto pismo, zanikal to vest ter pristavil: »Bil sem, sem in ostanem član ljudske stranke. Nisem navajen izdajati.« Taki moške so danes v državi nekam redko sejani.

Tovarnar avtomobilov Ford

izdeluje dnevno 4000 avtomobilov. V svojih tovarnah v Ameriki in Evropi ima okrog 50.000 delavcev.

Vladni vojnoodškodninski odbor

je odobril načrte za izvršitev del: Števerjan, pozidanje cerkve, Podsabotin, pozidanje cerkve; Avče: cerkev sv. Martina in šola. Vrh pri Kanalu: šola. Bukovica: šola. Bovec: županstvo. Dornberg: županstvo. Grgar: šola. Medana: župnišče.

Zvestoba narodu in jeziku.

1. Kdor se sramuje naš jezik govoriti, ta osel je zabit, ker sam v obraz si pljuje.
2. Kdor jezik tuj spakuje in tuj rod v čisljih ima, verige s tem si kuje in sam se vklemit' da.
3. Dekleta in mladeniči, ostanite Slovenci, svoj dom imejte v mislih in jezik naš v čisljih.

(Josip Knez).

Kaj mora vsak volivec znati?

Volitve za državni zbor se bodo vršile v nedeljo, 6. aprila 1924. Ne sme biti med nami osebe, ki imajo volivno pravico in ki bi ne šla voliti. Predsednik Mussolini je vključil v večinsko listo vse stranke, samo Slovence ne, zakaj nam je izrecno priznal pravico, da si izvolimo sami svoje zastopnike. Na Primorskem nastopi osem strank, ki smo jih že vse opisali. Katere liste bomo mi volili? Svoje glasove bomo oddali za listo, ki jo je predložil «Slovenski volivni odbor». Kdo je sestavil to listo? To listo sta sestavili obe stranki: kapitalistična, ki je organizirana v tržaškem društvu «Edinost», v kateri ima glavno besedo dr. Slavik; in socialna stranka, ki je organizirana v «Društvu za Hrvate in Slovence v Istri», ter v goriškem društvu «Edinost», kjer ima glavno besedo dr. Besednjak.

Zakaj sta se stranki zložili?

Ako bi šla vsaka stranka posebe v volivni boj, bi bila vsaka posebe poražena; združeni pa boste vsaj nekaj dobili. Kandidati kapitalistične stranke so Podgornik, Stanger, Wilfan. Kandidati socialne stranke so Besednjak, Bitežnik, Brajša.

Naša dolžnost.

Dolžnost vseh volivcev je, da gredo disciplinirano v borbo. Pri volitvah leta 1921. so se v Rimu ministri kar čudili, da so šli Slovenci polnoštevilno v boj; uradnim številkam niso hoteli verjeti. V nobeni deželi vse države ni bilo take discipline kakor pri nas Slovincih. Tako mora biti tudi sedaj.

Naše pojasnilo.

To prilogo smo izdali, da na kratko, pa vendar jasno povemo vse, kar mora znati vsak volivec. Mi teh reči ne bomo ponavljali. Zato shranite vsi dobro današnjo prilogo, da jo boste ob primernem času zopet vzeli v roko.

Državni zbor

bo sestavljen iz 535 poslancev. Reka bo pozneje dodala še enega. Cela vrsta strank se bori za poslance. Takrat bodo volitve nekaj posebnega. Gospod Mussolini je že imenoval 356 kandidatov, pravzaprav poslancev. Ti morajo biti izvoljeni, naj bo tako ali tako. Rečeno je namreč, da bo imela tista stranka, ki bo dobila eno četrtino vseh glasov, dve tretjini, to je 356 poslancev. Gotovo pa je, da dobijo fašisti v celi državi eno četrtino glasov, zato se smatra že danes, da bodo vsi fašistovski kandidati gotovo izvoljeni.

Tvoj ugovor.

Ga že poznam. Ti hočeš reči: «Pa ko bi, postavim, fašisti na Primorskem dobili manj ko eno četrtino glasov, koliko poslancev bodo imeli?» Odgovor: «Četudi bi pri nas dobili samo 20 glasov, bodo imeli oni dve tretjini vseh poslancev, ki so določeni za Primorsko, to je 15 od 23. Ena četrtina glasov morajo imeti skupno v vsej državi. To pa bodo dobili, kakor sem že rekel, tako ali tako. Primorci bomo imeli 23 poslancev. Od teh dobijo fašisti 15, za osem mest pa se puli sedem strank: Slovani, komunisti (popolnoma rdeči), maksimalisti (srednje rdeči), zmerni socialisti (bledo rdeči, roza), republikanci, liberalci, ljudovci (popolari). Kako si bodo stranke teh osem razdelile, o tem bomo na koncu te strani povedali.

A. Volivec pred volitvami.

Kdo sme voliti?

Voliti sme vsak državljan, ki bo dovršil 31. maja tega leta 21. leto in ki je vpisan v imenik volilcev, katerega hrani županstvo. Župan je izdelal ta imenik že oktobra meseca in ga izločil na javen pvogled. 1. decembra je

župan z razglasom povabil vse, ki mogoče niso bili vpisani, naj se zgledajo v teku 15 dni.

Katere listine moraš imeti?

Kdor hoče voliti, mora imeti sledeče listine:

1. *Volivno spričevalo* (certificato d'iscrizione). To spričevalo pravi, da si zares vpisan v volivni imenik. To volivno spričevalo ti je moral župan poslati na dom vsaj do 24. februarja. Kaj ti je storiti, če ga nisi prejel? Ali imaš pravico ga tirjati? Seveda! Toda samo tedaj ti bo župan izročil volivno spričevalo, ako si vpisan v volivni imenik. Ako nisi, je nemarnost na tvoji strani in ti ne preostane nič drugega nego se trkati na prsi «mea culpa». Kje se dobi volivno spričevalo? Na županstvu vsak dan od 9 zjutraj do 7. zvečer in to vse do dneva volitev. — Kaj pa, če si do volitev spričevalo zgubil ali je popackal? Potem ti izda županstvo zelen papir, ki mu pravijo dvojnik ali duplikat. Tega pa dobiš šele od 1. do 6. aprila popoldne.

2. Ali je še kaj potrebno? Da in ne, kakor se vzame. Ako te na volišču pozna kak član volivnega urada po obrazu in po imenu, potem ne rabiš nobenega drugega papirja. Pa ga tudi ne rabiš, ako te pozna kak volivec, ki je že volil in on priča pri uradu, da si res ti tisti, ki je zapisan na spričevalu. Ako pa te nihče ne pozna, potem moraš s sabo vzeti kako osebno

izkaznico s fotografijo (potni list, orožni list, itd.). Ako nimaš takega dokumenta, ti izda tvoj okrajni sodnik tako osebno izkaznico (tessera di riconoscimento) od danes dalje do vštete 3. aprila.

B. Na dan volitev.

V volivni dvorani stoji ograja, ki deli dvorano kakor pri zadnjih volitvah na dva dela. Vidiš volivno mizo; okoli mize sedijo člani volivnega urada; na mizi sta dve žari (dve posodi) in druge volivne potreščine.

Na volišču.

Dne 6. aprila ob 9. uri zjutraj se odpre volišče. Na volišče smejo vstopiti samo volivci. — «Kaj pa z glasovnico? Zadnjič sem jo s sabo vzel?» Tako me vprašaš. Topot ni treba glasovnice s sabo nositi. Zakaj ne? Država sama je dala tiskati glasovnice, ki so za vse enake. Ko vstopiš na volišče in stojiš pred volivno komisijo, izročiš najprej volivno spričevalo in če je treba tudi osebno izkaznico, o čemer smo že zgoraj pisali. Na mizi sta dve žari. Predsednik izvleče iz prve žare sklenjeno (zaprto) glasovnico, ter jo izroči volivcu. Z glasovnico stopiš v volivno kabino, ki je podobna spovednici. Tam se zapreš, da te nihče ne vidi.

Glasovnica.

Kakšna je glasovnica? Evo sliko, kako je narejena. (Scheda di Stato).

Tvoje opravilo v kabini.

Poglej znake; naš je torej oni na desni strani: lipova vejica in očnica. Na mizi v kabini mora biti črn svinčnik. Vzem ga v roko in s svinčnikom prečrtaj naš znak. S tem, da si prečrtal naš znak, si povedal, da voliš za našo listo. Pri nas nastopi 8 strank, vsaka ima svoj znak. Naš znak je zgoraj na desni. Ko bo prečrtan, bo izgledal tako, kakor kaže slika tu spodaj.

Nato napišeš preferenčne glasove za prve tri kandidate. Nato odložiš svinčnik. Zdaj te čaka še eno delo: zviti ali skleniti moraš glasovnico kakor telegram. Najprvo upogni spodnji del, nato oba stranska roba, končno upogni gorenji del. Gorenji del ima gumiran rob, ki ga oslišeš in tako zapečatiš glasovnico.

Kako prečrtas znak?

Kakor želiš: od leve na desno ali narobe; od zgoraj dol ali narobe. Treba samo, da se črta dobro pozna. Smeš tudi dvakrat prečrtati, tudi križema.

Kaj potem?

Kadar si sklenil in zalepil glasovnico, stopiš iz kabine in oddaš glasovnico predsedniku. Predsednik odtrže mali repek (štiriogla), ki je ostal na glasovnici. Nato dne predsednik glasovnico v drugo žaro. Tako si storil svojo dolžnost in zapustiš volišče.

Do kdaj je volišče odprto?

Do devete ure zvečer. Po tej uri ne sme nihče več voliti.

C. Delo po volitvi.

Predsednik zapre volišče in prešteje, koliko oseb je glasovalo, to je prešteje oddane glasovnice. Nato odpre vse glasovnice in prešteje, koliko glasovnic je bilo za posamezne liste; posebej prešteje še vse preferenčne (prednostne glasove). Vse to mora biti dovršeno najkasneje do ponedeljka, 7. aprila ob sedmi uri zjutraj. Predsednik sestavi o vsem tem zapisnik in poskrbi, da dobi okrajni sodnik zapisnik, oddane glasovnice in vse neporabljene glasovnice. Okrajni sodnik pošljejo vse papirje na prizivni dvor (deželna sodnija), pri nas v Trst. Prizivni dvor mora v teku 24 ur po prejemu napraviti račun o volitvi v vseh voliščih dotičnega volivnega okraja. Nato odpošljejo vsi prizivni dvori vse papirje centralnemu prizivnemu dvoru v Rim, ki izvrši štetje za vso državo in proglasi izid volitev.

Kako se štejejo glasovi?

Recimo, da je glasovalo 40.000 volivcev za našo listo z lipovo vejico in očnico. 40.000 glasovnic je bilo torej oddanih s prečrtano lipovo vejico. Ali so dobili vsi naši kandidati Besednjak, Bitežnik, Brajša, Podgornik, Stanger, Wilfan) po 40.000 glasov? Ne! Štejejo se namreč tudi prednostni (preferenčni glasovi). Ako bi na pr. vseh 40.000 volivcev napisalo na glasovnici na prvo črto «1» ali pa «Wilfan», bi imel Wilfan 40.000 glasov na podlagi glasovnic in 40.000 glasov na podlagi prednostnega glasu, torej skupno 80.000 glasov.

Gumiran rob, ki se zalepi		
repek		
1. znak		
2. znak		6. znak
3. znak		6. znak
4. znak		8. znak
Preferenčni (prednostni) glasovi		

Na levi strani so štirje štirokotniki, na desni tudi štirje. V teh štirokotnikih so naslikani volivni znaki: fašistovski, republikanski, itd. Naš slovenski znak je lipova vejica, prekrižana z očnico (edelvajs). Naš znak bo v prvem štirikotniku zgoraj na desni. Potem vidiš napis: «Voti di preferenza».

Volivec sme napisati na vsaki črti po eno, torej 3 imena najljubših kandidatov svoje stranke. Pri nas so se zmenili, da bodo volivci napisali številke 1, 2, 3, tako da dobi največ glasov Wilfan, potem Besednjak, potem Stanger.

Kako se razdelijo mandati?

Vzemimo Primorsko. 23 poslancev. Od teh dobijo fašisti (naj si imajo malo ali dosti glasov) 15 poslancev, ostale stranke si razdelijo 8 poslancev. Kako? Po kakšnem ključu? Postavimo naslednji primer, tako da bi dobili fašisti 45.000 glasov

Slovani pa	68.000	»
Komunisti	20.000	»
Republikanci	4.000	»
Liberalci	3.000	»
Ljudovci	23.000	»
Socialisti	14.000	»
Maksimalisti	7.000	»

Skupno brez fašistov 139.000 glasov

Sešteli smo torej vse glasove takozvanih manjšinskih strank (fašisti so takozvana večinska stranka). To svojo razdelimo s številom kandidatskih list, to je 7.

$$139.000 : 7 = 19.857$$

69

60

40

50

Število 19.857 je količnik.

Razdeli sedaj število glasov posameznih strank s količnikom, pa dobijo, koliko poslancev dobi dotična stranka. Poskusimo!

$$\text{Slovani } 68.000 : 19.857 = 3,429 \text{ (ostanek).}$$

Torej gredo Slovanom 3 poslanci; ostanek pri delitvi znaša 8.429.

Koliko dobijo komunisti? Izračunimo!

$$20.000 \text{ glasov} : 19.857 = 1,143 \text{ (ostanek)}$$

Komunisti dobijo enega poslanca.

Republikanci nič, ker se 4000 ne da deliti s količnikom, ki je večji (19.857). Istotako ostanejo vse ostale stranke brez poslanca razun ljudovcev.

$$23.000 : 19.857 = 1,143 \text{ (ostanek).}$$

Tudi socialisti so premalo glasov dobili.

Poslancev dobijo potemtakem Slovani 3, komunisti 1, ljudovci 1; skupno pet. Kaj pa bo z ostalimi tremi, saj je določenih 8 za vse manjšinske liste. Postava pravi, da dobijo ostale poslance one stranke, ki so imeli pri delitvi največje ostanke. V našem primeru smo imeli le tri ostanke: pri Slovanih, komunistih in ljudovcih, zato dobe te stranke vsaka še po enega poslanca, tako da dobijo Slovani 4, komunisti 2, ljudovci 2 poslance.

Kaj sledi iz tega?

Čim več Slovanov pojde volit, tem več poslancev dobimo. Ljudovci v Furlaniji pravijo, da bo proti njim tak pritisk, da je mogoče, da sploh do količnika ne pridejo. Ako pridejo naši polnoštevilno na volišče, druge stranke pa ne, se zna zgoditi, da bi mi izvolili vseh šest kandidatov.

Dve vprašanji.

Prvo: «Kako naj voli slepec, kdor nima rok ali nog?» Tak volilec sme na volišču zbrati volivca, ki pojde z njim v kabino, da mu pomaga izvršiti volivno dolžnost. — *Drugo:* «Kaj storiti, ako se glasovnica pokvari, ali ako kdo šele v kabini zapazi, da je pokvarjena?» Sme zahtevati od predsednika drugo glasovnico.

Kaj mora znati zastopnik slovanske liste?

Na vsakem volišču bosta dva zastopnika naše liste. Slovanski volivni odbor bo imenoval ta dva zastopnika. Naša zastopnika morata marsikaj znati.

1). Naš zastopnik je v času, ko vrši službo, javni funkcionar, ki ga morajo vsi kot takega spoštovati.

2). Volivni zastopnik naše liste prisostvuje vsem volivnim operacijam, štetju itd.

3). Volivni urad vsakega volišča obstoji iz predsednika, podpredsednika, tajnika ter štirih skrutinatorjev. Predsednik in podpredsednik spadata v kategorijo sodnikov ali pa v vrsto civilnih uradnikov v pokoju, oficirjev, sodnih uradnikov itd. Tajnika določi predsednik. Predsednika in podpredsednika plača občina v smislu kr. odloka 11. nov. 1923. štev. 2395. Skrutinatorji, ki štejejo glasovnice, izvoli občinska volivna komisija med 30. marcem in 2. aprilom in jih obvesti o izvolitvi vsaj do petka pred volitvami. Skrutinatorji dobijo od županstva po 20 lir.

4). V soboto, 5. aprila popoldne odda občinska volivna komisija predsedniku volišča volivni pečat, imenik volivcev in kandidatov, glasovnice, dve žari in druge listine.

5). Predsednik konstituiral (sestavi) v soboto, 5. aprila volivno komisijo. Nato izloži glasovnice (približno toliko, kolikor je volivcev). Skrutinatorji pregledajo glasovnice ter jim na repki napišejo zaporedne številke. Nato spravi predsednik vse glasovnice v žaro, katero izroči orožnikom v varstvo.

6). Dne 6. aprila v nedeljo se zopet snide volivna komisija in sicer ob 7. uri zjutraj. Komisija pritisne na glasovnice volivni pečat. Vsaj en skrutinator se mora podpisati na levi strani pečata. Zastopniki naj pazijo, da bo vsaka glasovnica dobila pečat, sicer je glas neveljaven. To se mora vse dovršiti do devete ure, zakaj ob tej uri se mora volišče otvoriti.

7). Kadar vstopi volivec, mora zastopnik paziti, da gre vse v redu. Zlasti je važno, da bi predsednik ne delal sitnosti, ko gre, da se volivec izkaže. Če kdo od volivnega urada ali zastopnik naše liste pozna volivca, naj reče, da ga pozna in naj se podpiše v volivni imenik poleg imena dotičnega volivca. To lahko stori tudi oseba, ki je že volila. Če ni nobene znanca, naj volivec prinese izkaznico s fotografijo.

8). Red na volišču vzdržuje predsednik. Na volišču smejo biti samo volivci. Ko so volili, morajo zapustiti volišče, ako to sklone volivni urad. Predsednik sme s pomočjo orožnikov odpoditi in tudi aretirati motilce miru. Vendar ne smejo orožniki stopiti na volišče, ako jih ni predsednik poklical. Predsednik sme kadarkoli hoče pozvati orožnike na volišče. Ako to zahtevajo trije skrutinatorji, jim predsednik mora ugoditi. Predsednik mora skrbeti, da je volivcem zagotovljen prost dohod v volivno dvorano.

9). Zastopnik naše liste naj pazi, da predsednik daje volivcem glasovnico iz ene žare ter da jo po volitvi vrže v drugo žaro.

10). Glede preferenčnih glasov vedite, da se smejo napisati ali vsa tri imena ali vse tri številke. Pri nas so se sporazumeli za številke 1, 2, 3.

11). Ko se volivec vrne iz kabine in odda predsedniku glasovnico, mora predsednik najprej odtrgati repki, pregleda še enkrat podpis, pečat in številko, nato vrže glasovnico v drugo žaro.

12). Kako se glasovnice štejejo? Predsednik prešteje na podlagi volivnega imenika, koliko volivcev je glasovalo. Vsako stran imenika podpišejo predsednik in dva skrutinatorja. Potem sešteje število neporabljenih glasovnic. — Nato se prične pravo štetje. Prvi skrutinator vzame glasovnico iz druge žare, jo da predsedniku, ki jo odpre, imenuje glasno prečrtani znak ter imena ali številke prednostnih glasov; tajnik in drugi skrutinator pišeta vse. Tretji skrutinator spusti glasovnico v prvo žaro.

13). Neveljavna je glasovnica, ako nima pečata in podpisa skrutinatorja; ako ni bil odtrgan repki, preden jo je predsednik spustil v žaro; ako

nima noben znak znamenja prečrtanja.

14). O volivnem operatu se sestavi zapisnik. V zapisnik se morajo vpisati vse pritožbe, protesti, negotovi glasovi in vsi sklepi volivnega urada.

15). Štetje po dovršenih volitvah se ne sme prekiniti, ampak nevzdržno vršiti do konca.

16). En prepis zapisnika mora biti izločen ves dan po volitvah na županstvu volivcem na vpogled.

Volitve v Italiji.

Shod v Gorici.

V petek se je vršil volilni shod za goriške fašiste. Udeležilo se je shoda 150 oseb, med njimi Pisenti, vitez Bandelj in vitez Peternel. Na novo je stopil v fašij dr. Jasnič, član visokosolskega društva Balkan, ki so ga imenovali za tajnika snopov vipavske doline, ter bivši narodno napredni učitelj I. Fajgelj iz Ajdovščine. Govoril je Pisenti, ki je dejal, da bo goriški poslanec Marani dostojno zastopal italijanstvo Gorice v rimskem parlamentu. G. Bandelj je prebral prošnjo na vlado, naj bi bil v večinski listi vsaj en Slovan. G. Pisenti je odgovoril, da tega vlada ne more storiti ter

da naj Slovenci zaupajo lažkim kandidatom, ki priznajo Slovanom vse pravice. Nato so razdelili Goriško v več volilnih agitacijskih okrožij: v mestu in okolici vodi boj goriški snop, Kras in Vipavsko je prevzel vitez Galeusig, soško dolino Peternel, trnovsko planoto Bandelj. Tri govore morajo držati: o boljševiski nevarnosti leta 1919; o zaslugah fašizma in agitacijski govor za volitve.

Po vetru.

Precejšnje število pripadnikov tržaškega društva «Edinost» in prijateljev dr. Gabrščka na Vipavskem in na Krasu je te dni obljubilo fašistom, da bodo agitirali za vladno listo. Na Vipavskem dela zlasti gospod Karlin s Proseka, poročnik milice, bivši zaupnik pol. društva «Edinost» v Trstu.

Gospod Roberto Bracco

je znamenit dramatik in gledališki igralec v Rimu. Vse se je začudilo, ko se je izvedelo, da kandidira v neki opozicijski listi. Bracco je priobčil pojasnilo, zakaj je stopil na politično bojišče. On pravi, da Italija ni Meksiko, in da zato ni potrebna dolgotrajna diktatura. Italija potrebuje opozicije, da se pokaže, da je mogoča misliti tudi drugače, kakor misli vlada.

Slovo poslanca Ščeka

Poslanec Virgilij Šček je poslal «Goriški Straži» sledeče pismo:

Zboru zaupnikov in volilcem!

V trenutku, ko sem odklonil od zbora zaupnikov ponovno ponujeno kandidaturu za državni zbor, si štejem v dolžnost in čast, da se iskreno zahvaljujem za veliko zaupanje, ki mi ga je zbor izkazal.

V letu 1921. sem prevzel poslansko mesto v tako kritični dobi, kakršne morebiti še ni dočakal slovenski rod v vseh 13. stoletjih, odkar prebiva na lepi goriški zemlji.

Narod je bil nekaj let prej preganjen z rodnih grude, gnali so ga iz dežele v deželo, od taborišča do taborišča; žene, starci in otroci so po barakah gladovali in hiral, dočim so moški nedopovedljivo trpeli v jarkih.

Ko se je svetovni vihar polegel in se je narod vrnil v svojo domovino ter se je preštel, je z žalostjo zapazil, da so bili njegovi najboljši sinovi poginili na bojiščih; mesto svojega doma in svojega premoženja so vračajoči se begunci našli le ruševine, uničeno polje, pokončano imetje. Režeži vseh revežev pa so bile zapuščene vdove s kopico nedorastlih otrok.

Tak je bil položaj, ko me je ljudstvo izvolilo za poslanca.

V treh smereh je šlo moje delo. Nešteta gospodarska in upravna vprašanja so bila odprta, v tisočih primerih je bilo treba posredovati ter tako nuditi ljudstvu pomoč v vsakdanjih potrebah.

Drugič je bilo treba voditi stalno borbo za ohranitev naših jezikovnih in kulturnih pravic.

Tretjič je bilo treba reševati našo organizacijo, ki je bila že dobro pod vplivom kapitalističnih krogov in jo oteti, kar se je v veliki meri posrečilo.

Vi vsi ste pričeli, koliko energije je naša organizacija založila, da je mogla biti kos svoji nalogi. In ako bi pri nas še veljala organizacijska svoboda v smislu albertinske ustave, bi mogli danes pokazati lepe uspehe.

Lahko z mirno vestjo rečem, da nisem minute zanemaril in da sem vse svoje sile potrosil za narodno delo. Žal mi je samo to, da nisem mogel pomagati še večjemu številu vojniških oškodovancev, invalidov, vdov in sirot.

Naporno delo je moje itak že šibko zdravje še bolj zrahljalo, tako da sem

svoje sile preko mere izčrpal. To, moje družinske razmere in drugi razlogi, ki sem jih navedel na zaupniškem zboru v Gorici, so me dovedli do tega, da sem proti želji volivcev odklonil kandidaturu. Če bi bil izvoljen, bi se ne mogel več vreči s tisto vztrajnostjo na delo, ki ga volivci od poslanca upravičeno pričakujejo.

Započeto delo pa ne sme ponehati. In tudi ne bo. Zakaj v kandidatski listi stojijo imena mojih prijateljev in somišljenikov: Besednjak, Bitežnik, Brajša, ki so me v triletni zakonodajni dobi požrtvovalno podpirali in katerim bom tudi jaz zvest v vsakršni podpori.

Besednjak, Bitežnik, Brajša so bili vzgojeni v šoli trde borbe z življenjem. Ker so vseskozi socialnega mišljenja in čustvovanja ter se niso v nobenem oziru odtujili svojemu ljudstvu in njegovim izročilom, bodo mogli kar najbolj izdatno zastopati njegove koristi.

Volivci! Zahvaljujem se Vam pri srčno za izkazano zaupanje ter Vas pozdravljam s toplim pozivom, da greste disciplinirano v borbo za skupno narodno listo.

Gorica, 8. marca 1924.

VIRGILIJ ŠČEK.

Kotiček za izseljence.

Uruguay. Konzul nam je odsvetoval potovanje v to državo. Dejal je, da je brezposelnost velika; Belgijci se na stotine vračajo v domovino.

Honduras. Potovanje odsvetujemo. Delo je, pa tako slabo plačano, da morejo živeti samo domačini.

Rusija. Zastopnik ruske vlade v Rimu piše: «Specializirani delavci dobijo v Rusiji delo. Posameznih slučajev je že precej. Doslej smo v zvezi z izseljeniskim komisariatom v Trentu in smo dobili potni list za večjemu številu laških specializiranih delavcev. Vseljevanje kvalificiranih delavcev v Rusijo se bo moglo goditi tudi v množicah. Sedaj se bavimo z vprašanjem obnove cest, mest, tramvajev, železnic. Nadalje imamo neizmerne zemlje polja na južnem Ruskem, ki ga bodo mogli zasesti poljedelci iz Italije. Pomniti pa je treba, da je treba zato temeljitega načrta, dobre organizacije in mnogo kapitala. Sedaj, ko so se vezi med obema državama obnovile, bo treba misliti na resno delo».

„Naznanite vsako nasilje naravnost meni, da ga preprečim ali pa zatrem“

Naše odposlanstvo pri Mussoliniju

Pretekli teden so poslale politične organizacije Slovanov v Italiji posebno odposlanstvo v Rim, da razloži ministrskemu predsedniku Mussoliniju misli in želje našega ljudstva. «Politično društvo Edinost v Gorici» in «Politično društvo za Hrvate in Slovence v Istri» je zastopal dr. E. Besednjak, «Politično društvo Edinost v Trstu» dr. Josip Wilfan.

Odposlanca sta bila sprejeta v četrti teden od prvega ministra. Razgovor, ki je trajal čez pol ure in je bil kaj pri srčen, se je vršil v tisti zgodovinski dvorani, v kateri sta podpisala Pašić in Nintić lasko-jugoslovenski sporazum.

Govori dr. Wilfan:

«Prišli smo ponoviti to, kar smo že povedali tržaškemu prefektu, da smo veseli in zadovoljni radi sporazuma med obema sosednjima državama in upamo, da bo sporazum tudi na položaj našega ljudstva blagodejno vplival.» (Mussolini pritrjuje z glavo). Predstojatelj volitve so za nas le tehničnega pomena, zakaj mi imamo samo en cilj, da izberemo našemu ljudstvu njegovo parlamentarno zastopstvo, do katerega ima po zakonu pravico. (Mussolini pritrjuje: «To je prav!») Izjavljamo svoj trdni sklep, da nastopimo pri volitvah brez vsakršnega opozicijskega poudarka ne proti državi in ne proti vladi. (Mussolini odobrava: «Dobro! To mi ugaja!») Vzemirja nas pa skrb, da se volitve ne bodo vršile povsod tako, kakor odgovarja namenom in smernicam Vase Ekscelence. Kajti medtem ko se nam jame v tržaški pokrajini popolna volilna svoboda, se bojimo, da bo v videmski pokrajini volilna borba povsem drugačna.

Gospod Mussolini:

«Bodite brez vse skrbi! Vlada je dala jasne in določne odredbe, ki so za vso Julijsko Krajino enake. Bodite brez skrbi!»

Govori dr. Besednjak:

Nato se je razvil daljši razgovor o volilnem položaju na Goriskem, za katerega je kazal ministrski predsednik veliko zanimanje.

Dr. Besednjak, kateremu je ministrski predsednik smehljaje častital na kandidaturi, je v daljšem govoru, katerega ne moremo na tem mestu priobčiti, opisal zastopniku centralne vlade volilni položaj v naši deželi ter dal ministrskemu predsedniku izčrpne podatke in vsestranska pojasnila.

Mussolini je pazno poslušal in večkrat povpraševal ter se zanimal tudi za podrobnosti. Zagotovila, ki jih je dal ministrski predsednik glede volilne svobode, so našemu ljudstvu lahko v največje bodrilo in zadoščenje.

«Povejte svojim ljudem» (dite alla vostra gente), — je rekel Mussolini — da bo volilna svoboda popolna. Naj bodo mirni in brez skrbi. Jaz Vas pa prosim, da naznanite vsakršno nasilje meni, da ga, če treba, preprečim ali pa zatrem!» (Per prevenire oppure per sopprimere!)

Govori dr. Besednjak:

Potem je prešel razgovor na slovenska izobraževalna društva.

Odposlanca sta se pritožila, da razpusčajo oblastva v videmski pokrajini brez vsakega zakonitega razloga prosvetna društva slovenskemu ljudstvu, oziroma jih ovirajo v njihovem delovanju. Mussolini je bil že prejel protestni telegram bivšega poslanca Šeka ter je bil o stvari že nekoliko poučen. Rekel je: «To je onih 17 katoliških izobraževalnih društev, na katere sem bil že opozorjen». Dr. Besednjak: «Ne gre danes za 17, ampak za 34 društev».

Mussolini: «Ali so vsa katoliška?» Besednjak: «Štiri mogoče niso». Mussolini je na mestu poslal telegram prefektom, da se takoj društva vzpostavijo.

Izmenjava denarja.

Nato sta obrnila naša odposlanca pozornost načelnika vlade na izmenjavo združnega denarja.

Razširjajo se vesti, da se denar ne bo izmenjal vsem zadrugam brez izjeme, ampak da se bo delala pri izmenjavi razlika med zadrugo in zadrugo. Mussolini je dal uradno zagotovilo, da se to ne bo zgodilo, temveč da se bo denar posteno izplačal vsem zadrugam enako brez razlike. Obljubil je, da se bo za stvar se posebno zanimal.

Odposlanca sta se ministrskemu predsedniku toplo zahvalila za dana zagotovila in dr. Wilfan je poudaril, da je želja Slovanov v Italiji le ta, da bi mogli biti zvesti in zadovoljni državljani.

Par poklonov in pozdravov in avdienco je bilo konec.

Kaj pravi politika?

Kemal paša na delu.

Kemal paša je mož velike delovne sile, je nekak Mussolini, in še bolj nagel. S svojo vojsko je nanovo oživel Turčijo, ki so jo nameravali Evropejci pokopati. Prekucnil je pogodbo v Sévres, ki je bila razdelila Turčijo, zapodil je Grke iz Male Azije, rešil je Carigrad. Vse hoče napraviti z mečem in nato z dekretom. Zdaj je odstavil Kalifa in sploh odpravil versko oblastvo. Kalif je bil nekak papež Turkov. Kalif se je uklonil, se je odpeljal iz domovine, šel skoz Trst in se je ustanovil na Angleškem. Mi sodimo, da se je Kemal paša topot uračunal. On ni računal z versko silo, on ni dovolj računal z mišljenjem naroda, on ni računal z izročili. Podoben zgled imamo v Solunu, kjer so Mladi Turki hoteli dejanski vničiti cerkveno oblast. A so se zelo zmotili. Angleži bodo sprejeli gostoljubno kalifa in bodo izrabili turško versko čustvo proti Kemal paši. Bližnja bodočnost nam pokaže, ali smo pravilno mislili ali ne.

V egiptovskih grobovih.

Iz Mojzesovih časov.

Ogromno zanimanje je vzbudilo odkritje grobnice faraona Tutankamena v Egiptu. Raziskovalce ni ostražil tiščeti duh-maščevalec, dasi je pet znamenitih učenjakov, ki so se pečali z raziskovanjem te grobnice, zaporedoma nenadoma umrlo, kar so mnogi razlagali kot maščevanje faraona. Započeto delo so nadaljevali in kakor sedaj javljajo časopisi, je bil pred par dnevi odprt grob kralja Tutankamena v prisotnosti 16 oseb. Pred 15 leti je Carter v družbi z raziskovalcem lordom Carnevonom našel sled kraljeve grobnice in 7 let sta delala učenjaka, da so sedaj prišli do krste in jo otvorili. V grobnici so odkrili nebroj dragocenosti, katerih vrednost se ceni na milijarde, toda največje presenečenje je čakalo raziskovalce v krsti. Cela grobnica je bila v tem svečanem trenutku razsvetljena z močno električno lučjo. V krsti je mumijo (maziljeno truplo) pokrivalo par krasnih lanenih rjuh, tkanih tako fino, da bi jih bilo danes z najnovejšimi stroji težko napraviti. Na glavi mrtveca je ležala faraonska krona s kačjim okrasom. Mumija je v roki držala kraljevsko žezlo; zraven žezla je ležal šopek krasnih cvetic, ki so po čudnem naključju ohranila skoro popolnoma

svojo svežino, kakor da so se pred kratkim bile položene v rakev. Prava rakev, v kateri se nahaja truplo, je dolga kakor tri metre ter je silno bogato okrašena s težkimi zlatimi ornamenti. Pobavarna je s krasnimi barvami, ki so le nekoliko obledela.

Podkupovanje in obtoženi minister.

So ljudje, ki se dajo radi podkupovati. Ako jim to očitaš, kar rohnijo od jeze, čeravno govorijo resnico. Tako se je zgodilo belgrajskemu ministru, ki mu je ime dr. Laza Marković. Očitati so mu, hud je bil, odstavili so ga, pa je postal še hujši. Sedaj so vložili obtožnico proti njemu.

Kar na debelo!

Obtožnica v bistvu pravi tole: Skozi dolgo časa je bil minister pravosodja dr. Laza Marković. Mož ni imel nič, med vojsko pa, ko je narod umiral na fronti, je v družbi raznih žensk razkošno živel v francoskih kopalnicah in razsipaval denar. Istotako danes razmetava denar kot pesek. Kako je prišel do denarja?

Prodal je iz državne sladkorne tovarne na Čukarici eni sami osebi po sramotno nizki ceni ogromno množino sladkorja, s katero je država potiskala cene sladkorju navzdol. Kaokr hitro je bil sladkor prodan, je cena sladkorju poskočila na 10 Din. kg.

Dalje je minister brez licitacije oddal tiskanje državnih obveznic nekemu tiskarju-prijatelju po 10 K kos, dočim se danes tiskajo po 2 K kos.

Pred volitvami je dal nekemu svojem prijatelju dovoljenje za 1955 hektarov obdelane veleposestniške zemlje za 391 oseb. Mnogo teh oseb pa sploh ni

dobilo te zemlje ne donosa iz nje, mnogo oseb pa je bilo takrat že mrtvih.

Prodal je belgrajsko klavnico za 2 milijona, vredna pa je 25 milijonov.

Obtožnica navaja še druge slučaje, za katere pravi, da se morajo pregledati še uradni spisi, da se dožene, kolikšna je Markovičeva krivda.

Vsled teh ropov državnega in ljudskega denarja je 56 poslancev podpisalo obtožnico.

Francoska manjšina v Italiji.

Od postaje Chivasso (v blizini Turina) se odcepi 100 km dolga stranska železnica, ki pelje v dolino in mesto Aosta. V tej dolini prebivajo Francozi že od pamtiveka. Po vničenju rimske države so Goti tu gospodarili, kasneje Longobardi, ljudstvo je ostalo isto: potomci naselbine rimljanskih vojakov. Mestece Aosta šteje 7000 duš, a je prekrasno. Ima prefekturo in škofa. Aosta je sedež francoskega gibanja, ki mu je na čelu Rean. Vsega je 82.000 Francozov, ki imajo 600 razredov; pravih, pomoznih šol in eks-kurendo postaj.

Kako je z jezikovnimi pravicami?

Glasom § 62. državne ustave sme poslanec, ki zastopa v parlamentu aostansko dolino, govoriti v zbornici v francoskem jeziku. Do lani so bile šole po večini francoske. Napisi po mestu so samofrancoski, nekateri samolaski, drugi dvojezični. Vsa imena občin, dolin, hribov so čisto francoska in Italijani jih rabijo. Nikomur ni prišlo na um prekrševanje, kakor se je to zgodilo v nesrečni Primorski. Od septembra 1293. dalje so šole sicer laske, toda že v vseh prvih razredih se poučuje vsak dan po eno uro francoski jezik.

Čigava je Postojnska jama?

V svojih temeljitih izvajanjih malo pred svetovno vojno je g. notar J. Kogej napravil tale sklep, ki ga Postojnčani ne smejo pozabiti in ga tudi ne bodo.

1. Državi ne pristojajo nikakoršne pravice do jame in iz njenih dohodkov nabavljenega premoženja (zaklada).

2. Državi in tudi ne Jamskemu zakladu (če je juridična oseba) ne pristojajo kake lastninske ali služnostne pravice: a) do delov jame, ki so se odkrili pred manj ko 30 leti; b) do jamske ceste par. št. 2621/1, ki je javna last občine, in do prostora pred stranišči par. št. 2621/2; c) do zemljišča med jamskim vhodom par. št. 1649/4, ki ste last Postojnskih gmajnskih upravičencev.

3. Otoška jama je last gmajnskih upravičencev v Postojni in na Velikem Otoku, in sicer prvih v manjši, drugih v večji meri, razmerno površju; v tem razmerju se imajo razdeliti tudi dosedanje dohodki in stroški. Lastnina pristojna Otoški ozir. Postojnski skupščini upravičencev v razmerju njihove deležnosti do gmajne, ne pa onim upravičencem, kateri so dobili svoj delež nad jamo.

4. Zasebnim lastnikom površja nasproti je pravica do Postojnske jame priposestovana. Izvzeti so samo deli: a) «Nove Jame» levo od «Kalvarije», katera je last skupščine upravičencev na Velikem Otoku; b) «Tartara», ki je last Postojnskih upravičencev do gmajne.

5. Mestu Postojna pristojna pravica do jame: a) nasproti gmajnskim upravičencem vsled priposestovanja, ker so oni dejanski lastniki površja, in vsled pridržka mesta o priliki izročitve površja v dejansko posest upravičencem; b) nasproti upravičencem na Velikem Otoku pa vrhu tega vsled dogovora 1877/78, s katerim so svoje pravice odstopili mestu Postojna za 6% njegovih letnih dohodkov od jame.

Vse drugo je pa dvomljivo, zlasti, če je Jamski zaklad juridična oseba in kot tak priposestvoval pravico do jame

nasproti mestu in dejanskim posestnikom površja? In jeli ta pravica služnost ali užitka?

Zadnje je važno radi tega, ker pri rabu pristojajo večje pravice lastniku nasproti služnostnemu upravičencu, nege pri užitku. Zlasti ima v slučaju služnosti rabe Jamski zaklad pravico same do primerne rabe (§ 505 o. d. z.) za svoje potrebe v obsegu ob času pridobitve (§ 506 o. d. z.), dočim pristojajo prebitek dohodkov nad osebno potrebo zaklada lastnikom (§ 508 o. d. z.). Tudi ne sme zaklad v slučaju rabe prenesti pravico, niti izvrševanje iste na drugega, niti v najem dati, niti dohodke drugemu izročiti, drugače pravica preneha.

Iz tega naslova bi imelo mesto Postojna zakonito pravico do dohodkov jame ne le v sedanjem, marveč v večjem obsegu, ker sedanjí Jamski zaklad (1913. nad 100.000. K brez vrednosti nepremičnin in pritliklin!) ni potreben v toliki višini. Pristojna pa mestu Postojna tudi vpliv na upravo, ako ima Jamski zaklad rabo jame.

Iz teh razlogov samih že ne more ministrstvo ali Jamska komisija odreči mestu Postojna udeležbo na upravi in dohodkih. Tem manj pa zaradi dogovora z dne 7. dec. 1877 in vsled njega napravljenih pravil iz leta 1882. Ako je navedeni dogovor veljaven, se ne more odreči mestu Postojna z njim pridobljenih pravic; ako pa dogovor ni veljaven, nastane položaj, kakoršen je bil prej, to je: Jamski zaklad od 31. maja 1848 (ko se je prvič takim priznal) in do 7. decembra 1877 (ko se mu je z neveljavnim dogovorom, torej na prošnjo, priznala služnostna pravica) ni mogel priposestovati jame, torej pristojna jama lastniku površja. Zatorej brez strahu za zgubo sedanjih dohodkov — v pravdo! —

Mi mislimo torej, da tudi najnovejši odlok kr. ministrstva ne pomeni zadnje besede, zakaj odlok ne more komu prava vzeti. Postojnska občina pojde na delo po reku «vsakemu svoje!»

Deseti brat

v Koludrovici
in
v Brkinih.

Prej ko so trzaski in goriski gospodje predložili kandidatsko listo za volitve, sem se bil namenil, da grem na Kras v Koludrovico k Pepotu radi volitev. Misli sem, naj bi on ali jaz kandidiral za poslanski stolec. Ako bi on kandidiral, bi jaz zanj agitiral med narodom, ako bi pa kandidiral jaz, bi on skrbel za agitacijo in propagando. Tako bi midva ustanovila nekaj »šojco«, saj je po mojem mnenju vsaka politika »botega« na debelo. Oba skupaj, sem mislil, bi nekaj dosegla. Kupil sem »pakele« tistega, ki mu pravijo »po pu lire«, vtaknil sem fajfo v žep, vzel palico, poveznil na glavo klobuk, pa hajdi po svetu.

Srečno sem jo prirajžal na Kras, a Pepota zalibog nisem dobil doma. Matilda mi je povedala, da je šel po opravkih v Trst. Kaj sem hotel? Potrpljenje je božja mast! Matilda mi je sedela malo fondača in nato sem jo udaril nazaj.

Nazaj v Brkine.

Natlačil sem fajfo in jo prizgal, potem jo udarim čez Prosek po Openski cesti. Ko sem bil na Novi cesti, me je dohitel star čič s parom mul; vračal se je iz Trsta, kjer je prodal oglje. — Bog daj, kume — sem zavpil. — Se čem z vami malo popeljat! — »Bog, Bog«, je odzdravil, kar sedi gore, buš mi delal kumpaniju! — Skočil sem na sveženj zakljev in odgalopiral sva čez Bazovico, Pešek Krvavi potok, Kozino, Herpelje, Tublje. V Materiji sva se ustavila ter sva spila en liter »zvižgovca«. Ko sva hotela naprej, je čič zapazil, da je desna mula zgubila dve podkvi. Peljal jo je h kovaču, Meni se ni dalo čakati, ker me je zeblo v noge. — Bog, kume! — Bog!

Imenitna konjska kost.

Mahnil sem jo proti Povžanam, o katerih gre glas, da imajo že sto let staro konjsko kost, ki jo ob težkem poletnem času kuhajo v ječmenu. Vsaka gospodinja en dan. Tako roma kost od hiše do hiše, dokler priroma na konec vasi. Takrat pa se začne jesen in kost skrijejo. Skušal sem vse zvižgati, pa vse zastonj; de kosti me niso pustili.

Vas, ki dela Lahom preglavice.

Z državne ceste sem krenil na sli-vrsko; mimo Bubniča sem šel proti Vel. Ločam in od onod v Ritomeče. Ta vas je delala strašne preglavice rimski komisiji, ki je prestavljala imena naših vasi na italijansko. Za vse vasi so že našli laški izraz, le za Ritomeče niso

mogli dobiti pravega lica. Sedeli so okrog zelene mize, kadili toškane, pljuvali po tleh, pa ni šlo in ni šlo, vse zastonj. Za slugo pa so imeli nekega Re-zijana, ki je ravno čike po sobi pobiral. Ta jo je pogruntal. »Jaz poznam dobro tiste kraje; tam sem dve leti marele flikal«. In Rezijan je povedal, kako se Ritomeče na laško prestavi. Vsi se zasmejejo, eden pa pravi »kvešti male-deti slavi ano nomi ki fano kompleta-mente škifo«. In tako je staro ime ostalo.

Fant po polju poje.

Od Ritomeč sem šel naprej mimo njihovega morja, v katerem živino napaja-jo. Tu se mi je odprl razgled na Podgrad, Hrušico in na prvo vas pred ma-no, na Javorje. Krenil sem na pot, ki drži proti Torkovemu mlinu in sem korajžno zapel:

Kam drži ta bela cesta,
ta stezica kam pelja?
Ne želim si v daljna mesta,
šla bi le do Javorja!

Kaj si deva tam zgubila,
da si v Javorje zeliš?
Morda koga si ljubila,
zdaj po njemu hrepeniš?

Sem ljubila, pa nesrečno,
točim zdaj po njem solze.
Točim in jih bodem večno,
dokler v prsih bo srce....

Zunanji minister na strehi.

Ju-ju-ju-hu-hu! Zavriskal sem, da je odmevalo čez Jezerino in Brezov vrh. »Kaj pa ti je? se oglasi stari oče Tor-kov. »Kaj vi veste, ki nosite v delavnik bel klobuk! Ali imate eno prezo?«

Počasi je vzel tobakiro, vzel ščipec duhana, nato je ponudil še meni. Vzel sem s tremi prsti, kar največ sem mogel in sem ga stlačil v nos. Pa glej smenta, pričel sem kihati kakor prehlajena mačka. Ko sem se odkihal, sem ga vprašal: »Kako je kaj pri vas v Javorju? Ali ste imeli kaj »ohcetov?« — »Ja, ja, te strofaj, tr te strofaj, kmalu bi bil eden ohcet, pa ga punca ni marala — moža namreč«. I, kako pa je to mogoče, zakaj pa ne? — To je bilo takole. Ta punca bi se bila rada omožila. Na vsak način je hotela moža, tudi če bi imel samo hlače, samo da je. Ker pa se ni čutil noben javorski fant sposoben za zakonski stan, so ji poskrbeli — slama-natega možiceljna. Na strehi so ga k dimniku privezali. Ko je zjutraj punca vstala in zagledala kavalirja na strehi, se ji je vzbudilo neko milo upanje. Kako tudi ne, ko je fant tako junaške posta-ve in stoji ponosno kakor kak zunanji minister! Brz prisloni lestev na zid, spleza na streho. Pa glej, levo nogo je imel krajš od desne. »Jaz ne maram tega, ki je šepast«. Razjarjena ga je vrgla raz streho... Tako je govoril oče Torkov. Zahvalil sem ga za tobak ter sem jo mahnil čez Police proti Hruševici. Pa pel sem veselo:

Marička je bosa,
brez čevljev gre;
po polju je rosa,
jo zebe v noge.

Zmeda v šolskih stvarih.

Oni se grozno radi ponajajo, da so brihtni in učeni čez vse druge narode na svetu. Tudi ko so med nas v deželo prišli, so našli vse naše uredbe in nava-de zanič in obetali, da nam pokažejo šele oni, kako se mora delati in živeti. V šolskih rečeh se jim je posebno smešno videlo, da so se otroci pri nas učili branja, pisanja in računstva; pa še bolj nedopustno so našli, da po končanem študiju otrok res zna brati, pisati in računati. Prečudna je bila ta stara šola, kar pregrešna!

Nov minister.

Mussolini je postavil za šolskega mi-nistra brezverskega modrijana, ki se piše Gentile. Ta je samposobi sodil, da prevelika učenost zmeša glavo, zato je sklenil izobrazbo italijanskega naroda nazaj priviti. Visoke šole, je dejal, sploh niso za preprosto ljudstvo: so sa-mo za sinove »papa« grofov, fabri-kantov, bankirjev in veleposestnikov. Tem se ne bo pamet zmešala, ker se neradi uče; spričevalo jim bo že tako »papa« kupil. Da se ne pririne v njihovo elegantno družbo kmečki ali delav-ski sin, je postavil minister velike tak-se za vsa spričevala.

Gentile meni, da je že dovolj, ako be-rejo in pišejo orožniki, advokati in uradniki. Kmet in delavec ne potrebuje tega: on naj pridno dela s svojimi ro-kami in da mu ne bo dolgčas, naj si vmes kako pesmico zapoje. Zato naj se na ljudskih šolah uči veliko veliko pe-tja. Tako bo otrokom šola prijetna in se ne bodo pritoževali, če se v pisanju in računanju prizanaša. Nehote in ne-vede bodo zrastle v nevednosti in bodo čeznje dobili neomejeno moč »državni« stanovi, to je zlahta onih papa«ov, ki smo jih našli zgoraj. Tako nastaneta dva stanova: državni stan in hlapčevski stan. (g. a.).

NAŠA POŠTA.

Pojasnilo. V sporu glede dopisov iz Košane proti bivšemu zupanu g. Kaluži smo se obrnili do petih poštenjakov in vsi so nam pismeno izjavili, da dotični dopis ni bil resnicoljuben, ampak pri-stranski. Notica je prišla v list vsled napačnih informacij. Toliko resnici in pravici na ljubo. — **Kozjane.** Preveč osebno. — **Knežak.** M. Za enkrat še ne; bo treba še dosti borbe, da se bo izme-njal tudi zasebnikom. — **Sežana,** zu-panstvo. Kakor vidite, objavljamo spro-ti, da ne pride preveč hkrati. — **Štorje.** Konzulat je v Rimu. Za enkrat ni se nič. — **Devin.** Prisrčna hvala za poslane na-slove. — **T. F. S.** Zalibog, da se morate ukloniti.

GRDA MORALA SEDANJEGA SVETA.

Delavec, ki v silil vzame par lir, da nasiti lačno družino, je tat in ga zapre-jo. Veletovarnar pa, ki odtrguje po kri-vici delavcem plače, sam pa si množi milijone, velja za poštenjaka.

KJE SO KONZULATI IN KDAJ URADUJEJO?

ANGLEŠKA: Ul. D'Annunzio 2 — Od 9 do 1.30, od 2.30 do 4.30.
ARGENTINIJA: ul. Rossini 26 — Od 10 do 12, od 2 do 5.
AVSTRIJA: ul. Ghenga 8 — Od 9 zj. do 3 pop.
BELGIJA: ul. Carducci 18 — Od 10 do 12.
BRAZILIJA: ul. S. Nicolò 28 — Od 10 do 1.30.
BULGARSKA: ul. Lazzaretto vecchio 50 — Od 2.30 do 3.30.
ČESKO-SLOVAŠKA: Regina Elena 39 — Od 9 do 12.
FRANCOSKA: trg. S. Caterina 4 — Od 9 do 12, od 3 do 4.
GRČIJA: ul. Macchiavelli 15 — Od 9 zj. do 2 pop.
JUGOSLAVIJA: trg Venezia — Od 9 do 12.
MEHIKO: ul. Chiozza 41 — Od 10 do 12, od 4 do 5.
NEMCIJA: ul. Trento — Od 10 do 12.
PARAGUAY: ul. Boccaccio 1 — Od 1 do 5 pop.
POLJSKA: trg Borsa 4 — Od 9 zj. do 2 pop.
RUMUNIJA: ul. Rossini 20 — Od 9 do 12, od 3 do 5.
ŠPANSKA: ul. Geppa 8 — Od 3 do 5.
UGRSKA: trg Borsa 2 — Od 9 do 12.
URUGUAY: Corso 37 — Od 10 zj. do 4 pop.
ZDRUŽENE DRŽAVE: ul. S. Caterina 1 — Od 9 zj. do 2 pop.

TRDI OREHI

St. 51.

Spomenik.

Kavš Gregor

— kmet —

o Naj v miru o
+ počiva. +

3. * 4. II. 1786.

+ III. 21. star 67 l.

— o —
274

Na kaj je mislil ta kmet v življenju?
(Dnevnice in letnice kažejo resitev. 5 L.)

Lupine oreha št. 49, glej na 8. strani.

ADRIA-ČEVLE

Izdelek čevlarske zadruge v Mirknu

dobiš v prodajalnah:

Trst, Via dei Rettori 1
Gorica, Corso Verdi 32

Trdni, elegantni čevlji, znani po
vseh jadranskih deželah.

PODLISTEK

KOLO.

(Resničen kraški dogodek iz l. 1913.)

Bilo je na sv. Petra 1913. v Sežani. »Gospod, stražmojster, čujte, po-slušajte!«

Razburjen kmet stopi v krčmo, kjer se je orožnik ustavil.

»En lump mi je kolo ukradel. Ta hip.«

Stražmojster si da popisati kolo.

»Številka 27.452. Tovarna Steyr.«

Skomizgne z ramo. Težko bo. Mo-goče, da nam sreča pomaga. Poča-kajte tu ali pa bodite na vsak način v vasi.

Stražmojster odide. Naravnost v To-maj. Tu stopi v gostilno. Na hodniku je kolo. Orožnik je ogleda ter se sled-

njič zasmeje. Številka 27.452. Dobro, dobro!

V gostilni je godba, vse poje in vpije.

Orožnik pokliče fanta s ceste: »Ali se znaš s kolesom peljati?«

»Znam.«

Sedi na kolo in pelji se v Sežano na številko to in to. Oddaj kolo ter reci, da pridem jaz tja proti večeru.

»Gospod, kolo ni moje.«

»Čigavo pa je?«

»Ne vem!«

»No, stopi nanje in vozi, pa ropotaj, pozvoni tukaj pred hišo!«

Fant gleda nekam začudeno, pa vendar uboga. Pozvoni enkrat, dva-krat, stopi na kolo, zvoni in se izgubi.

»Hoj, ustavite ga!«

Nekdo skoči iz krčme, kjer so peli in vpili in z njim še drugi.

»Ustavite ga, kolo je moje.«

»Ali je kolo vaše?« vpraša stražni mojster.

»Moje, kajpada.«

»Z mano pridi, jaz vem, kam se je odpeljal!« — pravi orožnik.

Drugi ga je gledal osuplo, ni mu bilo baš pogodi. Toda mora z žandar-jem. Ne pomaga nič.

Ko sta dospela v Sežano, sta krenila koj na pravo številko. »Boglonaj, prav hvaležen sem vam za dobroto. »Kako ste prišli do kolesa?«

»Ukradel sem je«, se smeje orožnik.

»Kaj? Ukradel? Komu?«

»Seveda, tatu sem ga ukradel.« — pravi orožnik — »temu le tukaj. Kar s sabo sem ga pripeljal.«

Vse se je čudilo in debelo gledalo. Toni pa, ki je bil zadaj, je dejal: »A-kralot, če se vahtmajstri lotijo, jim obeden ne more držati štih.«

(Ant. Placer).

GOSPODARSTVO

Katar pri kravah.

Kužni katar na spolovilih govede je v naši deželi silno razširjena bolezen. Mnog živinorejec, kateri toži o neplodnosti, niti ne ve da ima v hlevu okuženo živino. Mnogo lažje je, obvarovati se bolezni, nego isto zdraviti. Navesti vam hočemo sredstva, katere priporoča kmetijski unad deželne odbora, kako zamoremo omejiti to kužno bolezen:

1.) Je zahtevati od oskrbovalcev postaj za spuščanje bikov, da razkužijo bika pred vsakim skokom, kar so dolžni napraviti. 2.) Je sprati kravi spolovila pred pripustom k biku s polodstotno (1/2%) bikarbonatno sodo (10 gramov bikarbonatne sode je raztopiti v 2 litrih gorke vode. 3.) Je lečiti vse obolenle krave z zdravili za lečenje kužnega katarja. Eno teh zdravil se imenuje: «Candelette vaginali altitolo (10%)». Navodilo o rabi istega je zdravilu pridejano. Kupi se v drogeriji. Še drugo teh zdravil je nemški preparat, ki nosi ime: «Bisulin». Ima ga v zalogi deželni kmetijski urad, kateri oddaja sploh vsa ta zdravila po znižanih cenah. Tudi navodila o rabi istega dobite tam. 4.) Je razkužiti hleve najmanj dvakrat v letu. 5.) Oskrbovalci postaj za spuščanje bikov so dolžni zavrniti vse krave in junice, ki jih dovedejo njih lastniki po treh že izvršenih skokih zopet k biku, ne da bi se ti izkazali s potrdili, da dovedene živali niso več okužene po kužnem katarju na spolovilih.

Poziv kmetijskim učiteljem!

Tržaška kmetijska potovalna šola je razpisala dve mesti za potovalno šolo. Eden bo imel sedež v Ronkah, drugi v Sežani. Za obe mesti smejo konkurirati absolvirani agronomi ali tisti, ki imajo enakovredne študije na avstrijskih visokih šolah. Prošnja, kolkovana z eno liro, se naslovi na «Presidente della caltedra ambulante di agricoltura, Trieste, Via Fabio Filzi 10.» Priložiti je treba: domovnico, zdravniško spričevalo, spričevalo o dobrem obnašanju (certificato generale e certificato di buona condotta rilasciato dal sindaco), rojstnico, ki dokaže, da si vsaj 25 let star, spričevalo, ki dokaže, da si dovršil visoko šolo vsaj pred 2 letoma in da si dve leti praktičiral na kaki potovalni šoli ali kaj sličnega. — Plača znaša 12.400 lir na leto; petletnice: vsaka zraste za 1 desetino temeljne plače; dnevne za potovanje. — Prošnje naj se vložijo do 15. aprila. Konkurenti pa morajo dokazati, da znajo slovenski jezik, da bodo lahko predavali v slovenskem jeziku.

Kako gojiti sadno drevje.

Preden začne popje poganjati, je treba drevje po potrebi obrezati. Preden se zemlja ogreje, moramo pri drevesu ves hrapav lubad z železno krtačo odstrgati. Tako očiščeno drevje je treba pobeliti z apneno tekočino. Na ta način preprečimo, da se spomladi iz zemlje lazeče živalice ne zaređijo pod lubadom ter ne zaležejo mladih. — (Š).

Gnojenje. Kako se lahko pognoji sadnemu drevju, ki raste v trdi zemlji (celini)? Treba je luknje narediti okoli drevesne korone, potem iste z dobro gnojnico napolniti, gnojnica se počasi razteče po koreninah in tako je drevo pognojeno.

TEDENSKÉ CENE v državi. Pšenica 100 do 108 L, ječmen 80 do 85, rž 75 do 78, oves 84 do 87 L. Volovi 350 do 500 L, krave 325 do 460, teleta 650 do 700 L. Detelja prve vrste 600 do 650, navadna 400 do 450, medika 600 do 650 L, seno 30 do 36 L; stisnjeno v vagonu 28 do 32. Slama stisnjena v 16 do 22 L.

Sejm v Bujah. Volov 37, krav 24, telet 7, prašičev 125, konjev 2, oslov 50. — Volovi 450 do 470 lir za stot žive teže, krave 400 do 450 lir; teleta 700 do 750; prašiči 200 do 250 lir za glavo. Seno 25 do 30 lir, slama 16 do 18 lir.

Deželne ceste v Istri, ki se bodo gradile, kedar bo kaj denarja v blagajni, bodo med drugimi krajšimi posebno: cesta Prebeneg-Črnotice-Podgorje-Vodice-Mune-Jurđani, dolga 50 km, in cesta Lupoglava-Lanišče-Mune-Podgrad, dolga 30 km. Prav bi bilo, da se potrebni denar kmalu odkod pripravi, da bi ubogi ljudje dobili kaj zaslužka pri teh delih.

Po čem je lira?

Dne 12. marca si dal ali dobil:
za 100 dinarjev — 29.50 L.
za 100 š. kron — 68.90 L.
za 100 fr. frankov 95.25 L.
za 1 dolar — 23.95 L.
za 1 funt — 102.45 L.

OPATJESELO.

Vlada je odstavila občinski zastopnik ter je imenovala za gerenta računarja Marijana Spanghero.

ROŽICE.

Tiho, tiho, mali moj, oh ne jokaj se tako. Mamo so ti pokopali, to je res hudob. Hudo mačeho imaš, svoje mame ne poznaš. Oče tvoj je prav vesel, da je Bog ti mamo vzel. Mačeha in oče grunte so prodali, peč so kupovali, njih otroci so na peči spali, tebe revco so na vežo d'jali. Ta novica je resnica. Mali, zbogom zdaj, vse to bo plačano nekdanj.

IZ MATARSKÉ OBČINE.

Gasilno društvo je imelo v nedeljo pred pustom igro s plesom. Bilo je dovolj ljudstva. Godli so tamburaši-gasilci. Še več ljudi je bilo v nedeljo poprej. Vse, kar se želi poročiti, vse je bilo v salonu v Materiji. Vsa kaplanija in ves kras je bil zbran. Takrat je napravilo gasilno društvo samo ples. Ukazali so ga iz Voloskega. Za pust pa so dobili «patent», da smejo plesati po vseh vaseh, samo če plačajo po 1 liro za vsako osebo v namen nekega spomenika. No, in plesali smo, pa pili smo in tako smo praznovali največji naš dan. Zakaj pust je zares naš dan in vseh juljskih tlačanov dan. — V občini imamo užitniški urad. Starešinstvo je stavilo za uradnico neko gospodično iz Notranjske in za paznika nekega gospoda s Kozine. Nimamo nič proti temu; čudno se nam zdi vseeno, da v celi matarski občini niso našli primernih oseb za tako delo, mi pa vemo, da je sposobnih ljudi, ki so brez dela in bi bili radi prevzeli tako službo doma. Vprašamo: zakaj niso bile službe razpisane? — V B. sta dva možakarja balinala na pepelnico sredo. Eno partijo. Prvi, g. K. za junico, drugi g. S. za 1400 lir. Zgubil je g. S. in mora dati 1400 lir. Žena joče in kolne, ne vemo pa, če bo pomagalo. Poslušajte še: otroci prvega razreda v Materiji pravijo, da jih sinjorina uči v šoli tango plesati. Ali bo res ali ne, otroci težko da popolnoma lažejo. Martin Krpan.

Kaj nam z dežele pišejo

Mussolini in Doberdob — V Naklu se ženijo — Polž prenaša pošto — Sodnik tožitelj in priče, krivcev pa ni — Orožniki in domače frajlice — Tunnel med Gročano in Preložami — Polka in tango v Materiji — Prasičja reja na Pesku — Požar v Bregu — Podgraški mrtvin bi bil rad Musolin.

DOBERDOB.

Nase zupanstvo je silno važno, zakaj drugače ne bi o njem razpravljali v Rimu. Mussolini je predložil in kralj je petrdil. Kaj? Doberdobski župan mora pustiti zupanstvo. Naš župan je izročil g. gerentu preostanek iz blagajne 27.50 lir. Smo radovedni, koliko bo izročil gerent prihodnjemu županu.

NAKLO pri Divači.

Tudi pri nas smo imeli prvo civilno poroko v soboto 1. t. m. Poročena sta bila g. Josip Gulič iz Brij pri Tomaju in g. d. Franciška Ivančič iz Naklega. Poroka se je vršila slovesno v uradu, ki je bil okrašen z zelenjem. Nevesta je dobila lep dar. Župan je novoporočencema s prisrčnimi besedami čestital. Obilo sreče!

IZ VREMSKE DOLINE.

Da ne boste mislili, da pri nas nič ne napreduje, vam moram sporočiti naš najnovejši napredek. Do 1. marca t. l. bili smo tako nazadnjaški, da smo dobivali pošto iz Divače in sicer jo je nosil poštni sel. Takrat smo dobivali časopise še isti dan popoldne — pa tudi pisma, oziroma druge pošiljatve so dobajale redno. Toda poštni sel — pa današnja kultura — ne gre skupaj. Ta velika gospoda se nas je milostno spomnila — in zamenjala srednjeveškega sla z moderno korijero. Sedaj smo pa srečni. Časopise iz Trsta dobimo, če je velika sreča, drugi dan zvečer, oziroma tretji dan zjutraj. Pisec teh vrstic čaka na neki nujno potreben zavoj iz Postojne, ki je bil oddan v torek, že do nedelje zvečer zastoj. Ali ni to napredek? Ali ne skrbijo tisti, ki imajo oblast v Ronkah, lepo za blagor prebivalstva?

ŠTORJE pri Sežani.

Dne 6. marca, t. l. se je vršila kaz. obravnava proti trem pastirjem iz Štorij, češ da so oni pokvarili cevi kraškega vodovoda. Tožilo jih je predsedništvo kraškega vodovoda na prijavo vodovodnega asistenta iz Dutovelj. G. asistent je obljubaval otrokom, ki niso nič videli, po 25 lir nagrade, ako povedo, kdo je pipe vodovoda pokvaril. Vzlic temu, da ni dobil nobene priče, je navadel dva priči, ki pa pred sodnikom nista znali nič povedati kot to, da nista videli onih treh fantičev, ki so zatoženi. Tožitelji so zahtevali obtožbo otrok ali njih starišev, a branitelj g. Bekar je zahteval, da se oprostijo vsake kazni vsi trije obtoženci in njih stariši. Sodnik je nato oprostil vse tožene. Mi vaščani pa polagamo gospodom na srce tole: predno uložijo tožbo proti kakim osebi, naj se poprej prepričajo, in naj ne verjamejo vsaki osebi, ker s tem si prihranijo nepotrebne stroške, a tožencem nepotrebni poti in stroškov. Opažovalec.

IZ REŠKE DOLINE.

Pri nas se privatno društveno življenje precej dobro razvija. V družbi neke gospodične in neke gostilničarke, ki ne pozna ne licence ne policijske ure, hodijo kr. orož. na prijateljske obiske v gostilne. Uživajo seveda vso gostoljubnost, le na račun pozablja. E. Mica Kovaceva tudi piva, nič plačava.

SV. KRIŽ pri Trstu.

Mina je počila v sredo zjutraj, kjer gradijo cesto pod železnico. Delavca Tassinati je vrglo 20 m daleč. Bil je seveda na mestu mrtve. Trije delavci pa so bili ranjeni: Vučetič, Mrak in Valentini.

Dr. A. Grusovin

v Gorici: Piazza Vittoria

(Travnik) v hiši Paternolli 21

Specijalist za kožne in spolne bolezni ter negovanje kože, perfekcioniran na dunajskih klinikah.

Sprejema od 9-12 in od 3-7 pop.

Vsakovratna

travna, zelenjadna in cvetlična semena, prvovrstna in po najugodnejših cenah dobite pri edini domači tvrdki:

Sever & Comp.

Trst - Via Macchivelli, 13

NB. Na željo pošiljamo letošnji cenik brezplačno.

Zobozdravniški ambulatorij

Zobotehnik

M. Godina

Via Genova št. 13 prvo nad.

TRST

od 9-1, od 3-7

— ob nedeľjah od 10-12 —

POZOR!

na staro slovensko tvrdko

Ant. Breščak

z največjo zalogo pohištva na Goriškem z lastno tovarno v Gorici, Via G. Carducci 14 (prej Gosposka ulica) in V. C. Favetti št. 3

Razprodajam pohištvo po jako znižanih cenah, in sicer

Omare	od 200 lir naprej
posteljnake	90
vzmeti (šušte)	70
blazine	60
kompletne spalnice 800	

Velika izbora navadnih in finjših sob kakor tudi železnih posteljnjakov.

DEBIASIO & DOMENIS

TRST

Skladišča in pisarna: Via Coroneo 13 in v prosti luki št. 2 vrata 15.

TELEFON 12-34

Uvoz in izvoz italijanskih, čeških in nemških steklenin, čeških in nemških šip vseh mer, češkega porcelana, domače in inozemske prstene posode, opleteneh steklenic, emailiranih železnih posod i. t. d.

Ekskluzivna zaloga za Julijsko Benečijo prstene bele in dekorirane posode «Anelli» po neverjetno nizkih cenah.

KMETIJSKA ZADRUGA Oeizla-Klanec

naznanja vsem v svojem delokrogu, da ima raznovrstna in prvovrstna čista in preizkušena semena v svojem skladišču po konkurenčnih cenah. Kmetovalci in sejalc, kupite čista, zdrava in zajamčena semena, odslovi-te tiste, ki vam ponujajo po nizki ceni stara nekaljiva in pomešana semena.

Zobozdravnik

dr. Lojz Kraigher

specialist za bolezni v ustih in na zobeh sprejema za vsa zobozdravniška in zobotehniška opravila v Gorici, na Travniku 20 (Piazza della Vittoria)

od 9-12 in od 3-5.

PESEK pri Bazovici.

Gospod Fidel namerava ustanoviti prašičjerejo v večjem slogu. To je hvalje vredno delo, ker bo v korist bližnji in daljni okolici. Želimo, da bi se narti čimprej uresničili.

VRHPOLE pri Sv. Tomažu.

V nedeljo sem se hotel peljati v Podgrad; korijera se je ustavila v Kravem potoku in ni mogla naprej zastran snežnih zametov. Cestar ni dobil iz Trsta naloga, da bi poskrbel za odkidanje snega in tako so se morali potniki vrniti v Trst. To je sramota cestne uprave; kaj takega se ne dogodi nikdar niti v Tirolah, kjer zapade sneg do 3 m na debelo. — Načrt gročanskih inženirjev, da bi naredili pod Gradiščem predor v Prelože, se je popolnoma izjalovil. Kovač, ki je imel že pogodbo za tračnice (šine), je ves obupan in je od jeze šel kovat na Ržano. Hud je zlasti Pepo v Gročani in pa preložke Vrhance, pri katerih je imel tunel ven prikukati.

RICMANJE.

Pretekli petek ponoči je izbruhnil požar v hiši posestnika Karla Žuljan iz Ricmanj št. 120. Ker je bil gospodar odsoten in ni nihče opazil ognja, se je ta razširil tudi na posestvo Josipa Žuljan in Mihaela Žuljan. Predno so prihiteli ljudje na pomoč, je bilo posestvo prvega že vse v plamenu. Josipu Žuljan sta pogorela hlev in klet. Le vino se je dalo rešiti. Mihaelu Žuljan pa je požar vnel le del poslopja. Ostalo so se pravočasno rešili. Škoda prvega znaša nad 40.000 L, ki je pa krita z zavarovalnico. Ravnotako posestvo Mihaela Žuljan. Posledice bo najbolj občutil Josip Žuljan, ker je njegova zavarovalnica prav ničla. To naj služi za zgled vsem onim, ki niso primerno zavarovani. Veliki požrtvovalnosti vaščanov, katerim gre vsa čast in pa deževnemu vremenu se imamo zahvaliti, da ni ogenj napravil večje škode. Sleđnjč naj še omenim grdo postopanje zaupnika zavarovalnice L. Ž. ob priliki nesreče. Ko so ga ljudje prosili za vrč in vrv, da bi vzeli vodo iz bližnjega vodnjaka, jim je hudobno odgovoril: «Jaz bom gasil, kadar bo moje gorelo, mesto vrvi pa je na njivi vse polno žice...». Četudi niso vladali med omenjenim gospodom in katerim izmed pogorelecev prijateljski odnosi, se ob takih nesrečah na vsa pozabi in vsak pomaga, kolikor moreš. Bog ve, kje tebe čaka nesreča.

IZ ISTRE (snop, figa-mož in možak).

Po Brkinih okoli hodijo nekaki snoparji in ljudi nagovarjajo, naj volijo snoparsko stranko. Pa kako znajo lagati! Pravijo, da nam bodo pridobili nazaj sodnijo v Podgradu, če bo veliko Brkinov in Čičev volilo na njihovo stran; tako da so rekli na visjih mestih, da sodnije so samo za prodane duše, ne pa za može, ki kaj nase drže. Brkini že sami poznajo na uro in se ne bomo vsedli na lim podgraškemu merčinu, ki misli, da bo naš Mussolini, pa je samo star ognjegasec. Mi se nismo pozabili, da nam je bila sodnija vzeta, odkar so fašisti na vladi, in prav zato jih ne bomo volili in še za marsikaj drugega. Ravno stari merčin doli v Podgradu je menda na vse kraje tekal in pisaril in naredil, da nismo prisli pod Reko; zdaj pa naj volimo za njegovo stranko? Prav gotovo ne. Slep in in gluh mora biti, kdor zanj drži. Smo prav radovedni, koliko duš bo naložil skupaj od Hrpelj do Žejan, možaka vemo da nobenega.

Nasprotniki države.

Iz Istre nam prihajajo poročila, da fašistovski agenti strašijo po vaseh preproste ljudi, da kdor ne voli za njihovo stranko, je sovražnik države. Na vse to podobno odgovarjamo sledeče: Sovražnik države je tisti, ki prestopa državne zakone. Državni zakon je pa tudi ta, da sme vsak volivec popolnoma svobodno in po lastnem prepričanju oddati svoj

glas za eno od tistih strank, ki imajo znake v glasovnici. Nobeden ga ne sme niti vpraševati, za katero stranko je volil, kaj šele, da bi ga smel strašiti ali se znašati nad njim. Kdor krši volivno svobodo, kdor volivcem grozi ali s pestjo namiguje, ta prestopa državne zakone, tisti je resničen sovražnik države. Slovenec pa, ki voli za slovensko stranko, je prijatelj države, zato ker stori samo svojo dolžnost tako kakor postava določa.

NEMŠKA VAS pri Št. Petru.

Danes je še mnogo slepcev, ki ne vidijo *matuške Rusije*, matere ubogih ljudi in matere slovanskega rodu. Slepci ne vedo, da je Rusija s Sibirijo velika za 26 avstroogrskih cesarstev, torej ogromna država, ki bo nekoč gospodarica sveta. Tega se je dobro zavedal Lenin, zato se tudi v najbolj težkih časih ni vdal pritisku kapitalističnih držav.

Kar se naše vasi tiče, lahko rečemo, da nas imajo Lahi zelo radi, saj nas pogosto vabijo na *davčni urad*. Pred dobrim tednom sem bil v Postojni, da bi davke plačal. Ljudi je bilo vse polno, stali smo pred uradom kakor šibice v škatljici. Državniki bi morali plačevanje davkov lepše urediti. Za nas kmete bi bilo najboljšo, ko bi davke plačevali za pol leta hkrati, pa ne vsi na enkrat, ampak kadar bi kdo imel denar pri roki.

Nazaj grede si kupim frakeljček; kmalu me je začela glava boleti, pa ne toliko od frakeljčka, marveč več od davkov. Doma me je žena vprašala: «Ali si plačal davke?» — «Sem.» — «No, hvala Bogu, nam vsaj prašiča ne bodo vzeli!» Nato sem legel, pa še nisem zaspal, ko me je žena budila: «Juri, Juri, vstani! Ali ne čuješ? So sed je bil tu in je dejal, da bodo zopet občinske davke povišali!»

Torej *krone nam bodo izmenjali*? Hvala Bogu! Saj je bil skrajni čas! Le eno se bojim, to je, da ni izmenjava v zvezi z volitvami, ki bodo aprila. Pri nas imamo namreč skušnje. Pivka se je 15 let regulirala, pa vselej ob volitvah. Obljub smo bili tako navajeni, da smo se čudili, da nam niso obečali, da nam burjo regulirajo, zakaj po zimi bi tako ne zeblo, poleti pa nam ne bi burja zemlje odnašala. — Naj bo tako ali tako: kmetje smo v službi kapitalistov, kakor kopito v službi čevljarja.

Pismo iz Carigrada.

Slovenski mornar (Volčjigrajec) nam je poslal dne 29. februarja tole pismo:

Po dolgi vožnji sem dospel v turško prestolnico Štambul, po naše Carigrad, ki je danes precej drugačen, kakoršnega sem videl pred vojno. Carigrad je bil po svetovni vojni, ko so Turke zalovili v Azijo, v rokah evropskih zaveznikov, ki so gospodarili po svoji volji. Stari turški sultan je ostal na svojem mestu zlasti zato, ker je obnem vrhovni poglavar turške vere ali kalif. Grki so čutili pripraven trenutek, da bi si na račun Turkov povečali svoje kraljestvo v Mali Aziji. Mladi Turki niso mogli prenašati tega ponižanja turškega naroda. Vstali so in se so začeli organizirati. Na čelu Mladoturkov se je postavil Mustafa Kemal paša, ki je za Turke to, kar Mussolini za Italijane. Kemal paša je odstavil starega sultana, pretepel Grke in nato se je potem svojega lisjaka Izmet-paše pogajal z evropskimi državami v Lozani.

Kako je pod močno vladu v Carigradu?

V vsem hočejo posnemati Nemce. V mestu vlada strogost, red in tudi varnost, česar prej ni bilo. Le preobestni so postali vsled zmaga! Vse Grke, delavce, obrtnike in druge koncesionarje so zapodili iz Carigrada; prav tako odpuščajo iz službe vse delavce, ki niso Turki. Njih geslo je: Turčija Tur-

kom! V mestu Galipoli je delalo par sto *delavcev iz Trsta*, iz sv. Križa pri Trstu in od drugod kamnoseška opravila. Turki odpuščajo, kolikor jih le morejo, to je, ako jih morejo s svojimi nadomestiti. *To naj vedo rojaki na Primorskem, ki gojijo želje, da bi se preselili v te kraje.* Naš parnik odpluje v Črno morje in na poti proti domu bomo vkrcali mnogo tukajšnjih delavcev, ki se vrnejo domov. Pozdrav vsem rojakom! — Anton Jurca.

V Argentinijo

se je vselilo lani skupno nad 100.000 laških državljanov.

Zvestoba za zvestobo.

Iz Jelšan smo prejeli pismo: «Dragi Mali list! Tukaj ti pošljem pet naročnikov za celo leto. Imeli smo ponudbo, da se naročimo na neki list, ki je večji kakor ti, ampak tega ne storimo, ker smo takoj izvo-hali, da je dete iz bankirskih krogov, ki so je rodili z namenom, da bi tebe ubili. Pa te ne bodo! Dragi Mali list! Mi ostanemo tebi zvesti, ostani tudi ti zvest nam trpinom delavcem in kmetom!»

Času primerne besede! Omahljivcem.

V katerikoli kdaj se ti podobi približa izkušnja, trdno stoj! Ko boj dlivja, ne omahuj v zvestobi! (Simon Jenko).

Lupine orehe 49.: «Mode ne bo nikdar konec». Ta oreh je moral biti zelo trd, ker so ga strli le trije oreharji, dasiravno je bilo treba čitati samo narobe, to je začeti od spodaj. Lupine so poslali: J. Kompara — Kazlje, Fr. Pečenko — Trst, E. Maslo — Jelšane. Izžreban Pečenko.

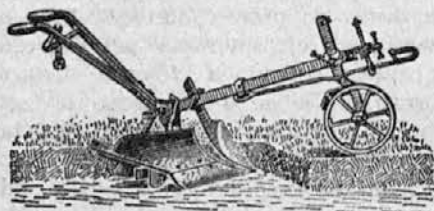
Stab. Tip. S. Spazzal, via Commerciale 8.

Cene oglasov: za en centimeter višine v eni koloni štiri lire. Popusti: pri 5 kratni objavi 5 od sto, pri 10 kratni 10 od sto, pri 26 kratni 20 od sto, pri 52 kratni 30 od sto popusta.

POSESTVO (hiša, njive, travniki), ki redi lahko do štiri glav živine, se proda zaradi selitve v Ameriko. Proda se tudi samo hiša in del zemljišča. Obrnite se na: Frane Jelusič, štorje št. 4 pri Sežani.

„Al bon Furlan“ je najcenejša gostilna v Gorici. Dobra, obilna hrana. Poskusite! Ulica sv. Ivana (get).

Kmetovalci pozor!

M. Brezigar in sin

GORICA, Via Carducci (nekaj Gosposka ulica) št. 19
Oglejte si bogato zalogo plugov in kmetijskih strojev, iz znamenitih nemških in čeških tovarn.
Cene brez konkurence.

Čevljarnica FORCESSIN

Je najboljša zaloga z dobrim blagom.
Trst, via Caprin 5 pri Sv. Jakobu
podružnica via Udine 2.

Ali iščete čevljiče
Za dekliče in fantiče?
Kakšne imajo radi
Ta stari in ta mladi?
Eleganca, trajnost, nizka cena,
To troje je največjega pomena.
Največji magazin
Ima Forcestin
V ulici Caprin.

Čevljarnica FORCESSIN

Novo pogrebno podjetje Trst
Corso V. E. III, št. 47.

Prevoz mrličev na vse kraje. Raznovrstni pogrebi. Prodaja vsakovrstne lesene in kovinske krste, sveže in umetne vence, nagrobne svetilke in sploh vse mrtvaške predmete. Ima v zalogi pristne Kopačeve sveče za cerkve. Cene zmerno, postrežba točna.

Zobotehnični ambulatorij

TRST, Via Settefontane št. 6, I nad.

odprt vsak dan od 8.—18. in od 15.—19. Izvršujejo se hitro in točno vsa dela z zlatom kakor tudi zobnice s kavčukom. Slovcem 10% popusta kakor tudi plačilo na obroke. Delo zjamčeno.

EGIDIJ SCHIFFLIN, koncesionirani zobotehnik.